

Культурно-політичний часопис для українців
у Чеській Республіці

Kulturně-politický časopis pro Ukrajince v České republice

№ 1/2016, рік XXIV | č. 1/2016, ročník XXIV
www.ukrajinci.cz

пороги

НОВИЙ ПОДІЛ ПО ДНІПРУ?

Греко-католики із занепокоєнням
сприйняли результати зустрічі в Гавані
московського патріарха та Папи Римського

А також у номері: навчання молодих журналістів з України у Чехії; Олесь Ульяненко по-чеськи; «Кримнаш»: скандальний футбольний атлас; справа Файяда й український слід; дослідження Подебрадської академії; чехи люблять свій «комфортик» – розмова із дипломатом; більшовики заслали у ГУЛАГи десятки чеських вчителів; децо про електронні перекази; де шукати родинну історію; книга спогадів захисників Донецького аеропорту; анекдоти; сканворд.

Голодування за Савченко

15 лютого активісти в Європі оголосили ланцюгове голодування – добровільну акцію на знак солідарності з українкою Надією Савченко, яку судять у Росії і яка понад 50 днів голодує в російській тюрмі, чекаючи на вирок. Чеський депутат Крістіна Зеленкова серед тих, хто в Чехії долучився до голодування. «Сподіваюсь, що багато колег з парламенту і Сенату приєднаються. Ми хочемо, щоб більше говорилось у нас про Україну і про політичних в'язнів як таких. Ми не можемо забувати про Україну, яка є нам близькою. І конфлікт на сході України – це також дуже важлива тема, яку не можна недооцінювати», – сказала «Радіо «Свобода» К. Зеленкова.

До акції може приєднатись будь-хто і будь-де в Європі, на день, два чи символічно на кілька годин. Головне – донести до Надії Савченко, що вона не сама, що про неї думають і вболівають, наголосила К. Зеленкова. Вона – серед ініціаторів акції у парламенті Ради Європи. «Ця акція голодування за Надією Савченко мала б відбутись в усіх країнах-членах Ради Європи. Не можу зараз сказати, чи всі країни до нас

приєднаються. Але всі країни знають про резолюцію Ради Європи, вона доступна на сайті Ради Європи, кожен може її прочитати і запропонувати ухвалити парламентом своєї країни, а потім надіслати її до Москви, до Думи».

Долучився до акції чеський поет і перекладач Павел Шрайбер. Зрештою, щоб підтримати Надію Савченко, він оголошував голодування вже раніше. «Я вже тричі чи

чотири рази на знак солідарності з Надією голодував. Знаю, що зараз тримає голодування кілька осіб. Дуже потрібно, щоб про Надію думали», – наголошує П. Шрайбер. Акція розпочалася 15 лютого і тривала до кінця лютого. В Європі сподіваються, що вона не тільки додасть Надії сил, але й наблизить день її визволення з російської неволі.

Оксана Пеленська

Справа Савченко є змаганням за Україну – Шварценберг

До Праги завітала сестра Надії Савченко на запрошення чеського депутата Крістини Зеленкової. 15 лютого у «Малоостранській бесіді» відбулася зустріч із Вірою, де був присутній голова закордонного комітету чеського парламенту, колишній міністр закордонних справ Чехії Карел Шварценберг. Він назвав справу Надії Савченко змаганням за Україну. «Великий государ Владімір Владімірович Путін та Росія взагалі», за його словами, не визнають незалежності України та українського народу, що продемонстрували викраденням народного депутата України.

Водночас вирішується і майбутнє цілої Європи, наголосив у коментарі «Радіо Свобода» Карел Шварценберг: «За ситуації, коли американці поступово відступають з Європи та зосереджуються на пацифістській просторі, якби Росія підкорила Україну, виникла б гегемоніальна сила, що у 21-му столітті володіла б Європою». Для того, щоб виграти це змагання, європейці мають дійсно підтримати Україну – наголошує Шварценберг. «Але зараз всі говорять лише про біженців, хоча вони й не є найбільшою загрозою нашому майбутньому», – додає він.

На думку Петри Прохазкової, чеської журналістки, яка довгий час займається питанням Росії, України та країн Близького Сходу, Україна є наразі призабута, адже «Росія сьогодні зосередила увагу світу на абсолютно інших речах, вона просто маніпулює світовою громадською думкою». Чеський депутат у ПАРЄ Крістіна Зеленкова додає, що кремлівська пропаганда є проблемою навіть для її колег: «Не перевіряючи джерела інформації, що надходить до мейлу, чи яку читають, вони поширюють її далі. Потім навіть гарячково обговорюють цю інформацію на пленарних засіданнях палати».

Прохазкова вважає візит Віри Савченко способом привернути увагу до ув'язнених у Росії українців. «Надія Савченко є символічною фігурою, але таких людей є значно більше», – наголошує Прохазкова. Віра Савченко запевнила присутніх, що її сестра

Карел Шварценберг, Крістіна Зеленкова та Віра Савченко під час бесіди у Празі. Фото Маргарити Голобродської.

– в першу чергу боєць, солдат. Вона боротиметься далі, і після оголошення вироку, якщо не буде жодних рухів до звільнення, Надія готова оголосити «сухий страйк». Надію Савченко звинувачують у вбивстві двох російських журналістів, замаху на вбивство групи сепаратистів та незаконному перетині російського кордону. Савченко та її захист відкидають звинувачення та заявляють, що на момент загибелі журналістів Надію вже було примусово переправлено до Росії. Арешт Надії продовжено до 16 квітня. Вона знову оголосила голодування.

Маргарита Голобродська
(Див. тему далі – стор. 13).

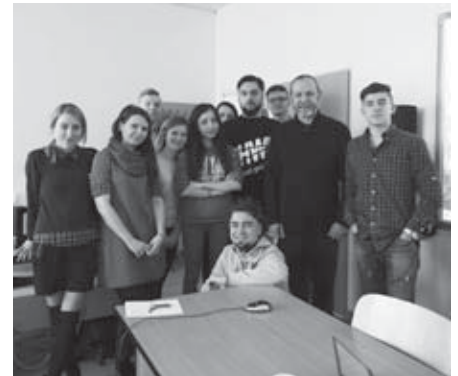
Навчання молодих журналістів з України

Громадська організація «Несегнуті» влаштувала стажування для десяти молодих журналістів і журналісток з регіональних редакцій «Громадського телебачення». Програма полягала у обміні журналістським досвідом, прикладами позитивної та негативної практики, встановленні контактів із провідними чеськими ЗМІ та НУО. Учасники семінару зустрілися із Йозефом Шлеркою, інтернет-особистістю Чехії 2014 року відповідно до анкети «Кришталева лупа», політичним оглядачем Олександром Митрофановим, журналістом Ондржеєм Соукупом та експертом із піару Марексом Прхалом. Українські працівники ЗМІ зі Львова, Черкаса та Одеси. Тут «Громадське» виникло на основі успіху «Громадського» в Києві. Воно відіграло важливу роль під час Майдану 2013–2014 років і стало визнаним незалежним ЗМІ. Мета стажування – навчання молодих журналістів збалансованому висвітленню подій та явищ, високому рівню журналістських

стандартів та етики, ефективній роботі у соціальних мережах і створенню відеозвітів. Також вивчали роботу з волонтерами, оскільки редактори користуються їхньою допомогою, проводили семінари із залучення коштів для функціонування незалежних засобів масової інформації. Стажування відбулося у Празі і Брні і тривало до 2 березня. Журналісти відвідали редакції «Радіо Свобода», «Господарські новини», брненське відділення «Млади фронти Днес». Павліна Квапілова з програми ЧТ «Гайдпарк» провела лекцію з так званих «нових медій», а Ондржей Сокуп поділився практичним досвідом в перевантажених пропагандою конфліктних умовах.

«Несегнуті» тривалий час підтримує українські громадські ініціативи і незалежні засоби масової інформації. Планує з ними громадянські кампанії, надає велику фінансову підтримку і проводить освітні семінари та практикуми.

Петр Махалек

Українські журналістки та журналісти із чеським політичним коментатором Олександром Митрофановим. Фото з ФБ «Несегнуті».

Чеське видання книги Олесь Уляненка

Миколаїв, південноукраїнське портове місто, кінець сімдесятих років минулого століття. Сімнадцятирічний хлопець виживає в суворих умовах «дна суспільства». У романі Олесь Уляненко, один із найвизначніших представників сучасної української прози, з нещадною відвертістю зображає дикий і самогубний спосіб життя наркоманів, контрабандистів, збоченців, злодіїв, безпритульних та інших безпросвітних постав. Але й тут герой має любовні відносини і внутрішні бажання. Прихильність і любов контрастують із хижим середовищем. Дівчина, з якою молодий парубок прагне зустрічатися, походить нібито із респектабельної сім'ї. Пізніше з'ясується, що перевертні та їхні мафіозні методи впливають на всіх людей без винятку. Уляненко подає грубий та ліричний портрет часу та місця, яке іронічно називає «створеним людьми пеклом». Кримінальна мелодрама «Там, де пів-

день» був останнім опублікованим твором за життя автора – через рік за нез'ясованих обставин від нібито серцевої недостатності Уляненко помер. І ось тепер він вийшов чеською мовою у перекладі з української Їржини Дворжакової. Видало книгу на 140 сторінках видавництво «Ветрне млины». Олесь Уляненко народився в місті Хорол на Полтавщині. У 15 років пішов з дому. Закінчив медичне училище і морську школу, служив у Німеччині та Афганістані і навіть встиг побути шаманом в Якутії. В 35 років роман «Сталінка» приніс йому славу «найбільш радикального і жорсткого українського прозаїка». Роман отримав малу Шевченківську премію і був включений в програму загальноосвітніх шкіл і вишів. Всього Уляненко написав близько 20 романів, кожен з яких викликав неабиякий резонанс у суспільстві.

Полтава інфо

Чеські авіалінії літатимуть до Одеси

Авіакомпанія «Czech Airlines» планує посилення своїх позицій в Східній Європі. Йдеться перш за все про повернення польотів з Праги до Одеси, які були припинені два роки тому. Рейс буде відновлений до кінця квітня цього року. Компанія вже приступила до продажу квитків.

Авіакомпанія на південь України у літній сезон відправлятиме літак Airbus A319 тричі на тиждень. «Одеса до кризи була важливим центром туризму на березі Чорного моря, і на даний час намагається відновити ці позиції. Ми бачимо зростання попиту на туристичні подорожі до

Одеси. Також зацікавленими є українці, які проживають у Чехії і прагнуть подорожувати на курорти батьківщини, а також ділові мандрівники, які зацікавлені літати з Одеси до Праги і далі в Європу», - сказав прес-секретар ЧСА Даніел Шабік.

E15

Футбольний атлас із «російським» Кримом викликав скандал

В Україні з обуренням сприйняли виданий у Чехії в листопаді минулого року «Футбольний атлас світу», в якому окупований Крим позначений як російська територія. Автором книги є Іван Трухлік, який, за його словами, працював над книгою два роки. Видало книжку чеське видавництво Ottovo. Виявив грубу помилку 9 лютого український заробітчанин та активіст громади Андрій Луклинський.

У книзі зібрана інформація щодо всіх 209 країн, які входять до ФІФА. На загальній карті світу кордони України не включають окупований півострів. Після оприлюднення у фото книги у ЗМІ видавництво перепросило за карту з «російським Кримом», мовляв, це сталося через помилку картографа і не було навмисними діями. Про це повідомив шеф-редактор видавництва Філіп Гладік у письмовому коментарі «Порогам» та «Європейській правді». «Ми вже знаємо про фатальні помилки в картах. Наш постійний картограф в той час готував історичну монографію України і використав для деяких карт «Футбольного атласу» карту, яку використовував для певного історичного періоду. З тих же причин у нас у «Футбольному атласі» помилково зображається на деяких картах і Північний Кіпр. У нас уже була внутрішня зустріч із картографом, він сказав, що в той момент не розумів своєї помилки», – йдеться у листі. Гладік також зазначив, що через значну нестачу часу сам він зосередився на виборі клубів, процесі підрахунку кубків і в той момент не

думав, що досвідчений картограф зробить карти з такими помилками. «Використання нестандартних карт не відображає ніякої політичної позиції моєї або видавництва, мова йде суто про фактор людської помилки. Вибачте, у разі перевидання книги назви будуть складені правильно. Ще раз прошу вибачення за наші помилки і дякую за розуміння», – написав Гладік.

Справу помітило і посольство України у Чехії й вимагало виправити карту. Посол Борис Зайчук звернувся до видавництва з вимогою привести карту у відповідність до норм міжнародного права, адже «міжнародне співтовариство єдине у підтримці українського суверенітету та територіальної цілісності в рамках визнаних кордонів і не визнає анексії Криму». В своєму листі посол вимагав зняти атлас з продажу.

Властимір Свобода, директор видавництва, у своїй відповіді посольству від 12 лютого зазначив, що «футбольний атлас світу в 2015 році вийшов чеською і словацькою мовами відносно великим накладом. Йдеться про науково-популярну публікацію енциклопедичного характеру, яка комплексно висвітлює історію і сучасність світового футболу; видавництво готувало її упродовж майже 5 років. Книга взагалі не бере до уваги політичну ситуацію чи погляди; навпаки, вона точно копіює футбольну мапу світу. Тому в ній Крим був приєднаний до Росії. Адже в період редакційної підготовки кримські клуби на власне прохання перейшли до структури російських

футбольних змагань. Їхнє подальше виключення з російського союзу на вимогу UEFA відбулося для нашої публікації вже запізно. Нині кримські клуби функціонують під самостійним Кримським футбольним союзом і мають своє власне змагання. У разі додаткового перевидання цей факт буде враховано і Крим буде позначений окремою барвою. Ці рішення виходять з чисто спортивної, а не політичної позиції. Так само Футбольний атлас світу відносить Ізраїль і Казахстан до Європи, оскільки йдеться про країни-члени UEFA, Австралію до азійської зони тощо. Водночас видавництво Ottovo розуміє чутливість питання. Публікація не має політичного тла і жодним чином не прагне суперечити ані резолюції ООН, ані офіційній позиції Міністерства закордонних справ Чеської Республіки».

пор

Одна зі сторінок атласу, де Крим позначений таким самим кольором, як і Росія. Фото Андрія Луклинського.

Вітання Олегу Павліву!

З нагоди 25-ї річниці від дня народження активіста об'єднання «Опір Західної України» в Празі, уродженця міста Долина, що на Івано-Франківщині, дописувача культурно-політичного журналу для українців у Чеській Республіці «Пороги» магістра Олега Павліва, письменника, краєзнавця, мецената, просвітянина, автора книг «Повертаючись на старину», «Страчене кохання» та сотні інших наукових і літературних статей, відлуння творчих напрацювань якого відоме не тільки в Україні, але теж в Чехії, США та Канаді, хочемо привітати

його з ювілейною для нього датою та побажати йому подальших творчих успіхів у майбутньому, тієї ж доброти, яку він роздає іншим, і привітати його ще з однією не менш важливою для цього молодого науковця подією – нострифікацією його диплому магістра соціології з відзнакою при Міністерстві освіти, молоді та спорту Чеської Республіки, яку він здобув, як винятковий студент з дипломною працею «Соціалізація української молоді в чеське суспільство» без складання додаткових іспитів в Чеській Республіці.

Рівно ж побажаймо молодому ентузіасту швидкого одужання в зв'язку з його довготривалим перебуванням на стаціонарному лікуванні у лікарні Милосердних сестер Святого Карла Боромейського і подальших творчих сил та наснаг у майбутньому.

Наталія Касанова

Збирають чеські книжки

Від 1 січня до 1 червня цього року Чеський центр у Києві у співпраці з іншими організаціями проводить акцію зі збору чеських книг для України. Збір книг проходить в Празі і Брні. Якщо хочете приєднатися до акції, то надішліть свою контактну інформацію (ім'я, прізвище та телефон) на

електронну адресу sckiev@czech.cz з пошкою «Книги». «Нам вже вдалося розподілити більше ніж 4000 чеських книг найвідомішими бібліотеками України (у Дніпропетровську, Житомирі, Івано-Франківську, Львові, Одесі, Харкові, Ужгороді, Маріуполі та Києві)», – каже директорка

Чеського центру у Києві Луція Ржегоржікова. Книги послужать всім зацікавленим у вивченні чеської мови українцям. Книги чеською мовою можна надсилати за адресою: Чеський центр у Києві, вул. І. Франка 24а, офіс № 1, 01030, Київ, Україна.

Вл. інф

«Український слід»

ліванського торговця зброєю

ТЕКСТ: Сергій СИДОРЕНКО

Алі Файяд під час ескорту до чеського суду. Фото РБЕ/РС

Українське посольство в Чехії намагалося визволити з в'язниці особу, яку звинувачено у співпраці з терористами. Про це 9 лютого цього року повідомила газета «Млада Фронта Днес». Йдеться про Алі Файяда, якого було заарештовано у Празі у квітні 2014 року. Його екстрадиції вимагали США. Згідно з їхніми звинуваченнями, Файяд, разом із двома іншими чоловіками, намагалися продати кокаїн та зброю агентам Національного бюро з контролю за незаконним обігом наркотиків, які працювали під легендою членів колумбійської терористичної організації FARC.

Файяд має український паспорт і був ближчим до Віктора Януковича, який займав посаду президента України у 2010-2014 роках, та колишнього міністра оборони в уряді Миколи Азарова Дмитра Саламатіна. Обоє зараз переховуються від українських правоохоронців у Росії. Причиною вимоги екстрадиції Файяда міг бути інтерес США до незаконної торгівлі зброєю в Україні. Файяд, за деякими даними, за часів Януковича працював в «Укрспецекспорті», державному монополісті з питань торгівлі зброєю.

Видання зазначає, що посол України в Чехії Борис Зайчук у 2014 року намагався визволити Файяда з в'язниці, пропонуючи

грошову заставу. Цитується його лист до тодішнього міністра юстиції Чехії, написаний «через місяць після арешту Файяда». У ньому дипломат цікавився розміром завдатку, запевняючи, що Файяд не здійснював жодних злочинів. Згодом міністр юстиції Роберт Пелікан прийняв рішення відмовити США в екстрадиції Файяда. Це рішення у США назвали «шокуючим». Файяд одразу ж вилетів до Бейрута, де його було знову заарештовано. Чеська Феміда відпустила підозрюваного у торгівлі зброєю у той самий день, як до Праги повернулося п'ять чехів, які були викрадені у Лівані у липні минулого року.

Того ж дня на статтю в газеті відреагувало посольство України. За твердженням дипломатів, воно допомагало підозрюваному «в рамках консульського захисту», і зобов'язане це здійснювати. В посольстві запевнили, що діяли не з політичних мотивів, а за запитом родичів затриманого громадянина України Алі Таана Файяда. При цьому дипломати стверджують, що мали підозру про його переслідування з політичних мотивів.

За даними посольства, на початку квітня вони дізналися, що «внаслідок спеціальної поліцейської операції був затриманий громадянин України, співробітник україн-

ського державного підприємства «Укрспецекспорт», якого США оголосили в міжнародний розшук. Згодом до консульства звернулася дружина затриманого. В дипустанові підтвердили, що тричі (в травні, червні та липні 2014 року) зверталися до представників чеської влади (міністра юстиції та генпрокурора) із письмовими запитами щодо Файяда, зокрема – просили розглянути можливість випустити його під заставу. Дипломати запевняють, що робили це не з власної ініціативи – запити надсилалися «на прохання захисту та у відповідності до чинного законодавства». Зокрема, посол Борис Зайчук просив міністра юстиції «взяти вказану справу під контроль, оскільки вона може набути політичного забарвлення», йдеться в поясненнях дипмісії.

Із коментарів посольства виходить, що Чехія відмовила у задоволенні по суті всіх трьох запитів. Також зазначається, що про обставини справи посольство інформувало Київ «у встановленому порядку». «Всі дії щодо консульського захисту громадянина України Алі Файяда чітко відповідають вимогам чинного законодавства України», – наголосили в дипмісії.

Ліванець Файяд приїхав в Україну наприкінці 80-х, одружився і має двох дітей. Працював торговим представником збройних підприємств і шпигував на користь ліванської військової розвідки, мав контакти з урядовцями Іраку, Єгипту та Лівії, як свідчили його листи з ув'язнення. Після виходу на свободу у Чехії повернувся до Лівану, де був допитаний місцевою розвідкою. Якщо з'ясується, що він видав секретні дані чеській розвідці, не обов'язково вийде на свободу навіть після звільнення з в'язниці на Панкраці.

В липні минулого року до Лівану вилетів адвокат Файяда Ян Шварц. З ним вирушило двоє журналістів, перекладач і співробітник військової розвідки. Тут усіх викрали, викрадачі вимагали відпустити Файяда. Чеські суди погоджувалися із екстрадицією Файяда до США, але міністр юстиції його відпустив, а п'ятеро чехів повернулися на батьківщину аж через сім місяців.

Автор є редактором видання «Європейська правда»

Світ має знати про Подебрадську академію!

Бо про неї не знають навіть студенти з України, які зараз вчаться у цьому місті, кажуть Віктор Моренець та Роман Коваль

Розмовляв: Василь ПЛОСКІНА

Обкладинка книги: Роман Коваль, Віктор Моренець. Видавництво: Історичний клуб «Холодний Яр». – Київ: 2015. Палітурка: тверда, матова. Кількість сторінок: 432. Придбати книгу можна у інтернет-книгарні «Наш формат», ціна: 105 гривень.

У жовтні 2015 року у серії «Видатні українці» вийшло нове видання Історичного клубу «Холодний Яр». Автори – Роман Коваль і Віктор Моренець – вже презентували книгу в Мюнхені, Празі, Будапешті та у багатьох українських містах.

У першому томі енциклопедії вміщено 400 біографій вояків регулярних та іррегулярних українських збройних формувань 1-ї половини ХХ ст. – студентів і випускників Української господарської академії в Подебрадах (Чехословаччина, 1922–1932) – і тих воїнів, які прагнули навчатися в подебрадській академії. Серед них було чимало творців української культури – письменників, художників, композиторів, музикантів, акторів, журналістів, редакторів, кооператорів, спортсменів, державних, громадських і театральних діячів. Випускник подебрадської академії Євген Маланюк назвав

Подебрадський інститут «Національного політехнікою», «лабораторією, де культивувався тип новітнього українця». Випускники академії стали не тільки спеціалістами, а й «інженерами-суспільниками», тобто фахівцями-патріотами, які несли українське світло на Пряшівщину, Лемківщину, Карпатську Україну, Волинь, Галичину. Вони гідно тримали марку українського інженера у Франції, Бельгії, ЧСР, Польщі, Німеччині, Африці, Китаї, США, Канаді, Південній Америці та Австралії. Віктор Моренець, дослідник Визвольної боротьби українського народу в 1917–1920-роках, розповів дещо про це видання, яке ознайомить із тисячею біографій і фотографій борців за Українську державу.

Не часто доводиться чути про те, щоб професійний юрист займався дослідженням історії. Як це сталося?

У школі мого рідного міста Прилуки на

Чернігівщині я очолював краєзнавчий гурток, тому що мав великий інтерес до дослідження історії. Але вищу освіту я здобув на юридичному факультеті Київського університету. 14 років пропрацював на Закарпатті, і вже одинадцятий рік живу з сім'єю у Києві. Через два роки після приїзду до столиці я вирішив попрацювати в київських історичних архівах.

Щось спонукало Вас до цього кроку?

Ще коли я їздив провідувати своїх батьків, заходив у книгарні Прилук. Там я звернув увагу на книжки Романа Ковалю з Києва. Мене цікавила військова історія України у період з 1917 до 1930 року. А пряме знайомство з цим дослідником відбулося у 2009 році. Так і почалася наша співпраця. При написанні книжок ми обмінювалися різними даними.

Як з'явилася ідея написання книжки «Подебрадський полк армії УНР»?

На початку Революції Гідності я прийшов до Романа Ковалю додому і запропонував попрацювати над подебрадським фондом. Пан Роман подумав кілька хвилин і погодився. Півтора року ми працювали в архівах, залучаючи до спільної праці і молодих студентів, оскільки матеріал був дуже цікавий і великий за обсягом. Ми пишемо про те, як українська армія намагалася спинити більшовицьку орду в її бажанні просунути далі в Європу, щоб роздути «світове вогнище світової революції» і не тільки намагалася, але й спинала ціною дуже великих жертв.

Про що саме йдеться?

Після поразки українських визвольних змагань армія і багато мешканців переїхали на територію Польщі. Частина потрапила до Чехословаччини і Румунії. У Чехословаччині завдяки підтримці її президента Томаша Масарика зафункціювали три вищі учбові заклади – Український вільний університет, Український вищий

Віктор Моренець

Роман Коваль

педагогічний інститут ім. М. Драгоманова у чехословацькій столиці та Українська господарська академія у м. Подєбради. У центральному держархіві центральних органів влади України у Києві збереглася маса документів, які туди потрапили у 1948 році після допомоги Сталіна чеським комуністам виграти вибори.

Що спонукало Вас досліджувати міжвоєнний період історичних подій України?

Цей потяг виник, мабуть, у мене ще зі школи. Я не міг зрозуміти, чому про цей переломний період було так мало інформації в шкільних підручниках. До цього мене також підштовхнули і розмови дорослих у 1970-х роках, а згодом – і праці Романа Ковалю, який писав про події на Київщині, Черкащині, Поділлі. Коли ми почали працювати спільно над подєбрадською темою, я мав вже написаними 8 книжок за 3 роки.

На що варто звернути увагу у вашому спільному дослідженні?

У стінах Української господарської академії у м. Подєбради вчилися і працювали понад тисяча українців, а у містечку проживало на той час всього 8 тисяч мешканців. В академії викладали 60 професорів, які зробили собі ім'я ще в часи Російської імперії та на Галичині. Залучався до навчального процесу і викладацький склад Чехословацької Республіки. У документах цієї доби можна знайти багато власноручно написаних автобіографій відомих українських діячів. Йдеться також про особливості навчального процесу, системи освіти, відомості про батьків студентів, матеріальний стан українських емігрантів, спогади про бої з московсько-більшовицькими військами, є світлини. Я вважаю, це безцінний скарб для нашої вітчизняної науки, який має бути затребуваний сучасним поколінням дослідників, щоб про нього дізналося якнайширше коло читачького загалу.

– Які ще завдання ставили перед собою автори дослідження?

– Нам важливо було показати всіх героїв минулого під час українсько-московської війни, щоб вони надихали наших сучасників і майбутні покоління укра-

їнців в обороні нашої незалежності доказово, на документальній основі, а не історичних міфах. Ми хотіли висловити й подяку чеському народові за підтримку десятків тисяч українців, вимушених утікачів і переселенців, які змогли отримати вищу освіту і не бути на задвірках європейського суспільства. Адже студенти не тільки вчилися а потім працювали, а й одружувалися, народжували дітей, створювали дошкільні заклади, матуральні курси, люди займалися спортом, мистецтвом, брали участь в інших сферах життя довоєнної Чехословаччини. Ішов обмін наукової літератури практично з усіма країнами світу. Коли в Української господарської академії у м. Подєбради виникли матеріальні проблеми, їй допомагали українці всього світу, навіть із китайського Харбіну, адже зберігся і такий документ.

Хто має пропагувати у світі українську історію?

Це повинні робити українські дослідники, тому що за нас нашу історію напишуть чужі люди так, як їм буде потрібно чи вигідно. Але для цього потрібно координувати дії вітчизняних та українських колег із діаспори, не полишаючи при цьому у стороні державні структури України. Світ має дізнатися про українців не як про забитих селянок-хуторян, а про увесь національний колорит, багатство української історії, науки, досягнення суспільної думки, економіки у загальну європейську скарбницю і підтягувати до цього всіх людей. У Подєбрадах зараз діє філія Карлового університету, де кожен десятий студент приїхав із України. Ми запитали кількох із них про Українську академію, і вони нічого про це не знали... Ми переговорили з керівником філії. Вона дозволила розмістити стенд про цей період, але інших згадок про діяльне життя українського викладацько-студентського братства нема і понині.

Своїми думками про роботу над виданням першого тому книги «Подєбрадський полк Армії УНР» поділився і Роман Коваль, президент історичного клубу «Холодний Яр», член Національної спілки письменників України та спілки журналіс-

тів, академік Академії наук вищої освіти України.

Наша книжка найбільше потрібна в Чехії, оскільки описані події відбуваються саме там. Фактично це частина історії як українців, так і Подєбрад, Праги і всієї чеської історії. І зараз вражає доброзичливість чехів і бажання допомоги, особливо у малих містах. Нам поталанило і в тому сенсі, що наші чеські друзі товаришували з сином одного нашого героя Валентина Сіменців-Чорношличного Радомиром. Я зустрівся 7 років тому з Радомиром, заступником мера Подєбрад після Оксамитової революції. Всі до нього ставилися дуже добре, і це було для нас немов перепусткою. Ми отримали у своє розпорядження сімейний архів родини Сіменців-Чорношличних із документами і сотнями фотографій, нагородами, посвідченнями тощо. Ми вшанували могили наших героїв. Дослідницькі дороги незабаром привели нас до Німеччини. У нас відбулася зустріч із дочкою Івана Полтавця-Острияниці 84-літньою фрау Острияницею, яка також збагатила нас рідкісними документами, листами і світлинами про свого батька.

Плануєте продовжувати дослідження цієї теми?

Архівного матеріалу зараз накопичилося у нас дуже багато, тому продовження обов'язково буде. Може вийти не менше трьох-п'яти томів. У мене і сумні, і радісні, враження від діаспори, адже, з одного боку, ви намагаєтеся зберегти національно-культурну ідентичність, з іншого ж я бачу, що деякі дітки вимовляють українські слова, наче іноземці. Я розумію, що доля кожної української спільноти в іншій країні пов'язана з неминучою асиміляцією попри те, що ваша держава розуміє цю проблему. Але навіть за обставини, що наступні покоління українців відрізнятимуться від тих емігрантських родин, все одно у силу свого етнічного походження вони так чи інакше збережуть своє добре ставлення до України.

Автор є головним редактором часопису для українців Угорщини «Громада»

Подебрадський полк армії УНР

(уривок)

У Подебрадах, на правому березі річки Лаба, височить замок чеського короля Юрія Подебрадського. 1922 року тут розмістилася Українська господарська академія. Батьком академії вважався Микита Шаповал, колишній член Центральної Ради та міністр земельних справ Директорії. Відомий він був і як поет, публіцист, учений-соціолог та палкий критик Михайла Грушевського. Микита Шаповал не поділяв ідей колишнього голови Центральної Ради про пошуки компромісу із совєтською владою, вважав таку позицію неприйнятною і піддавав Грушевського немилосердній критиці. Перебував Шаповал і в непримиренній опозиції до еміграційного уряду УНР та Головного отамана Симона

Петлюри. І все ж середовище академії було переважно уенерівським. Навчалися тут емігранти з Великої України, Кубані, Галичини, Волині та інших українських земель. До стану УНР належав і професорсько-викладацький склад. Зокрема, секретарем комісії з організації академії був член Центральної Ради, ад'ютант командира Першого українського полку ім. Богдана Хмельницького Микола Галаган із с. Требухова, що неподалік Києва. Академія мала три відділи: агрономічно-лісовий, гідротехнічно-технологічний та економічно-кооперативний.

Хто викладав в академії?

Сергій Бородаєвський, товариш міністра торгівлі й промисловості в уряді гетьмана Павла

Скоропадського. Фундатор парамілітарної організації Січових стрільців Володимир Старосольський. Письменниця, член Центральної Ради Валерія О'Коннор-Вілінська. Міністр закордонних справ Директорії, вчений агроном Кость Мацієвич, письменник Василь Королів-Старий, секретар Центральної Ради Михайло Єремій, а також Олександр Вілінський, один із засновників Центральної Ради, а в добу гетьмана Павла Скоропадського – дипломат.

Професорами академії стали генеральний секретар судових справ та міністр праці УНР Валентин Садовський та визначний український соціолог і публіцист Ольгерд Бочковський. А термінологічну комісію очолював

член Центральної Ради, відомий меценат української культури Євген Чикаленко. Цю комісію створили через відсутність наукової літератури українською мовою, а відтак і багатьох термінів. До термінологічної комісії входили знавці української мови Модест Левицький, Валерія О'Коннор-Вілінська, а секретарем був Михайло Єремійв.

А ще в УГА викладали колишні прем'єри УНР Борис Мартос та Ісак Мазепа і товариш міністра земельних справ уряду УНР Борис Іваницький.

Так що неабияке товариство зібралось у Подєбрадах.

У перший рік до ректорату надійшло понад 600 заяв із проханням прийняти до УГА. Але Міністерство хліборобства ЧСР виділило тільки 200 стипендій. Щоб задовольнити бажання хоча б частини з тих, хто залишався за бортом академії, студенти добровільно відмовилися від 50 крон – для додаткових 20 стипендій.

З 220 студентів першого року навчання майже всі були українцями. На прохання Білоруської громади та Кубанського козацького комітету до академії прийняли кількох білорусів та кубанців (пізніше міністерство надало для них окремі стипендії). Було прийнято також двох євреїв – українських громадян, з яких один був старшиною Армії УНР (С. Якерсон), одного донського козака (І. Костін), що був також у складі частин Армії УНР, й одного черкеса (Г. Бекух).

Цікаво, що магометанин Гамід Юсуфович Бекух (18. 05. 1898) з аулу Шенджій на Кубані, при вступі зазначив, що є громадянином Гірської республіки Північного Кавказу, фактично неіснуючої.

Взагалі, в академії отаборилося немало кубанців – близько півсотні. Були серед викладачів і керівники Кубанської Народної Республіки: прем'єри Василь Іванис та Лука Бич, міністр юстиції Павло Сулятицький, член Законодавчої ради Степан Манжула, визначний діяч Кузьма Безкровний (свого часу міністр внутрішніх справ Кубані), міністр фінансів і голова Кубанської української національної ради Іван Івасюк... Викладав в академії і Федір Щербина – за сновник бюджетної статистики в Росії, член-кореспондент Петербурзької академії наук (з 1904 р.), історик, член Кубанської законодавчої ради, голова Верховного суду Кубанського козацького війська у 1917 році. Першим ректором УГА став гідротехнік і меліоратор, у минулому професор Київського політехнічного інституту Іван Шовгенів, батько тоді ще маловідомої Леночки (пізніше української поетеси Олени Теліги).

Скільки цікавих людей зійшлося в стінах подєбрадської академії!

Чехословацький уряд, який фінансував її діяльність, прагнув надати допомогу українцям, які опинилися на чужині без засобів для існування. Керівництво УГА ставило іншу мету – «головним завданням у програмі академії була підготовка керівних кадрів для майбутньої «Української Самостійної

держави». Багатьом студентам запам'ятався заклик голови Українського громадського комітету Микити Шаповала спішити вчитися, «а то скоро нас покличе Батьківщина».

Гадалося, ще рік, два, ну, може три, і всі вони повернуться на милу серцю Батьківщину, яка постійно снилась... Отож студенти з охотою взялися за навчання.

Академія мала свої лабораторії, кабінети, господарчу ферму, лісовий розсадник, метеорологічну станцію, два навчальні кооперативи та величезну бібліотеку, в якій за роки назбиралося 25600 томів фахової наукової літератури різними мовами. Завідував бібліотекою Григорій Сидоренко, міністр пошти і телеграфу УНР в уряді Всеволода Голубовича, голова делегації УНР на Мирній конференції в Парижі 1919 року.

Слухачами першого набору були переважно козаки і старшини Армії УНР та учасники козацько-селянського руху (в тому числі й повстанські отамани). Були серед студентів і генерали, наприклад Олекса Алмазов та Іван Омелянович-Павленко, й старшини, які стали генералами пізніше (Петро Самутин і Василь Татарський).

Навчалися в академії й військовий історик Адріан Марущенко-Богданівський та один із керівників Другого зимового походу полковник Михайло Палій-Сидорянський. Сидів за партою в Подєбрадах і сотник Армії УНР Леонід Романюк (1939 року – член Сойму Карпатської України). Вчилися на інженерів і повстанські отамани – Данило Лимаренко, Олександр Євтухів та Чорний Ворон (Віктор Чекирда), кубанський старшина Кость Майгур, лицарі ордена Залізного Хреста Василь Совенко та Валентин Сімянців, козаки-повстанці Гаврило Гордієнко, Микола Леонтович, Грицько Кагукало, Олександр Кошель та Микола Малашко, брат члена Центральної Ради, отамана Катеринославського повстанського коша Михайла Малашка; старшини Богданівського полку Мехтодь Довбня та Іван Островерщенко, богданівець Олександр Фещук, синьожупанник Федір Скрипниченко з Донбасу та багато інших українських діячів.

Хіба дивуватися, що в господарській академії поруч зі зверненням «пане колего» було чути «пане хорунжий», «пане сотнику», «пане полковнику». А коли студенти заходили до кабінету професора Сергія Тимошенка, асистентом якого був колишній командир уславленого кінно-гарматного дивізіону Олекса Алмазов, то чулося – «пане генерале». Ніяк не могли забути студенти те, що так міцно ввійшло у кров і плоть на фронтах Визвольної війни.

Спочатку навчатися було непросто. Справді, важко звикати до аудиторій, лекцій та лабораторних робіт людині, яка, за висловом Валентина Сімянціва, «прямо з коня скочила за парту і за звичкою ще довог рукою торкалася того місця, де колись була шабля».

БОЙКО Тихон Максимович (16. 6. 1898, с. Новоселиця Чигиринського пов. Київської

губ., тепер Чигиринського р-ну Черкаської обл. – після 1. 12. 1924). Громадський діяч, військовий; член Українського літературного художньо-етнографічного товариства ім. Григорія Квітки-Основ'яненка (Харків, до 1916); звання – сотник Армії УНР.

Народився в сім'ї Максима та Мотрі Бойків. Закінчив Суботівську 2-класову школи ім. Богдана Хмельницького (1912) та 6 класів 2-ї Харківської казенної гімназії (1916). В «Curriculum vitae» зазначав: «Під час мого перебування у Харкові я був членом Українського клубу імени Григорія Квітки-Основ'яненка, де працював як співробітник. Бувши учнем 7 класу, в кінці 1916 року вступив на правах однорічника до російської армії в Уланський Бугський полк, прослуживши там до серпня 1917 року. Із серпня по хворості на апендицит звільнений з війська. Перебував вдома, помагав по господарству. В листопаді 1918 року, перебуваючи в Харкові, я вступив у 1-й запорозький імені Гетьмана Петра Дорошенка полк, з яким весь час перебував на фронті по листопад 1919 року. В листопаді я був відкомандирований з фронту в СЮШ (Спільна юнацька школа. – Ред.) до Кам'янця, в якій пробув до березня 1921 року. Незвичайно тяжкі умови фронтового життя, тифи, страшне голодування під час переходу через Румунію і нарешті інтернування в Ланцуті дуже прикро відбилися на моїм здоров'ї. Я занедужав і був звільнений з табору інтернованих. З Ланцуту я виїхав на Волинь, окуповану польською владою, де працював робітником на телеграфних лініях по квітень 1923 року. В квітні виїхав до ЧСР, нелегально перебрався через кордон і приїхав до Праги, де за допомогою тутешньої української організації дістав право на перебування на терені ЧСР, що дало мені можливість вступити на працю. З першого вересня я вступив дійсним слухачем на матуральні курси (Укр. Гром. Ком. у Празі), де студіюю по теперішній час. 18 липня 1924 року».

До УГА не прийнятий за браком вакансій і відсутності свідоцтва про середню освіту.

Тихон Бойко. Фото з газети «Незборима нація».

Свій «порядочок» і «комфортик»

Про страхи й стереотипи, віру у російську пропаганду, ставлення до міграційної кризи й подій в Україні та Сирії розповідає чеський дипломат Петр Коларж

РОЗМОВЛЯЛА: Йогана ГОВОРКОВА

Петр Коларж працював послом Чеської Республіки в Москві і Вашингтоні, був заступником міністра закордонних справ Чехії і належить до кращих дипломатів країни. Сьогодні він зосередився в праці ініціативи, яка намагається поширювати у чеському суспільстві європейські цінності – свободу, демократію й ліберальний підхід.

Саме вони зараз перебувають під загрозою страху, ксенофобії, російської пропаганди, факту, що Чеська Республіка поступово стає ненадійним партнером західних союзників.

У чому сьогодні полягає ваша роль в «Ініціативі за європейські цінності», головою Спостережної ради якої Ви є?

Ми хочемо, щоб у цій країні було політичне представництво, за яке б нам не було соромно, та громадяни, які розуміють, що краще жити в свободі, ніж за відсутності свободи. Свобода – це й відповідальність. За себе, своє життя, довкілля, країну й Європейський Союз або Північноатлантичний альянс, та й уся наша планета. Ініціатива – плюралістична, складається зліва направо з особистостей різних професій. Передусім молодим людям і студентам показуємо, що цілком реально стати успішним, видатним, шановним і при цьому не бути корумпованим чи маніпульованим – російською пропагандою або різними міфами, страхами та їхніми розповсюджувачами. Тут – люди, які чогось досягли в житті і мають сформований світогляд. Можемо сперечатися про роль держави чи міру перерозподілу, як має виглядати пенсійна або медична реформи, але не сперечаємося про належність цієї країни Заходу, євроатлантичним структурам і мала ліберальну демократію. Ми відвідуємо вищі та середні школи в регіонах, де дискутуємо зі студентською молоддю.

Змінилася реакція на вашу діяльність у зв'язку із кризою біженців?

Не дуже. Молода інтелігенція – люди вдумливі і не піддаються популістським маніпуляціям. Але буває, що людина через своє оточення, сім'ю, друзів і себе самого почувається невпевнено, шукає

відповідь на якісь питання. Не можна впадати у крайнощі: «слунічкаж» чи романтичний ідеаліст з одного боку, і популіст та майже фашист з іншого. Є здорове, раціональне зерно серйозного і відповідального підходу. Я маю застереження до нашої урядової політики, але в міграційній кризі вона діє більш-менш відповідально. Та є люди, які не люблять уряд і не довіряють політикам. Ми кажемо речі прямо, але не за всяку ціну політично некоректно, як зараз стає дуже модно.

У чому б Ви були так трохи некоректні?

Ми хочемо дотримання нами встановлених правил. Якщо хтось звідкись прибуває, то йому доведеться адаптуватися. Ці правила ми встановили після жахливих подій, які відбувалися в Європі. Не створюватимемо подвійних стандартів і не миритимемось із манерами людей, які відмовляються прийняти релігійну, етнічну та політичну толерантність. Не можемо бути терпимими до нетерпимості. І маємо підтримку у цьому поважних людей. Скажімо, декан медичного факультету прочитав кілька інтерв'ю і написав мені, що раді, що хтось замість нього формулює раціональний та відповідальний підхід. Ми солідарні із нужденними, але водночас ми не є романтичними, наївними ідеалістами, яких можна обдурити.

Як ви дивитесь на реакцію чеського суспільства на міграційну кризу?

Занадто плутана, перелякана та істерична. Чехи люблять свій порядок і комфорт, і їм не подобається, щоб їм щось заважало. Але у своїй глибинній сутності вони не є ксенофобними. Традиційно цей народ швидше підтримує ліберальніші цінності, якщо їм не нав'язують ззовні щось інше. Зрештою, і перша республіка була острівцем демократії навколо червоно-коричневого моря. Але у багатьох людей тут такий підхід: «Я сам маю мало, тож чому б я з кимсь мав ділитися?» Це трохи цинічно, бо людям тут ще ніколи не було так добре, як нині. На що вони скаржаться? Стало багато цих розчарованих, невдоволених людей, які раптом мають кому заздрити і шукають винуватця, бо-

Чеський дипломат Петр Коларж, фото Франтішка Влчка, «Лідове новіни».

ється чужого і невідомого і за свої стереотипи. Плюс все це приправлено добре організованою пропагандою і маніпуляціями. Ви використовуєте факти і цифри, але вони знають правду краще, не вірять політикам, ЗМІ, і шукають істину у соціальних мережах. А там – багато творців віртуальної реальності, які добре скоординовані, і зі страхом працюють дуже ефективно. Деякі політики стали глашатаями переляканих, злих і розчарованих. На жаль, таких безвідповідальних людей тут багато.

За даними опитувань, четвертина чехів вірить Владіміру Путіну, це навіть більше, ніж Ангелі Меркель (хоч і не вірять їм обом понад 60 відсотків чехів). Чому тут росте симпатія до Росії, якій не маємо що заздрити?

Не шукаймо у цьому логіки, бо це – емоції. В Росії більшість населення знає, що Путін – корумпований, і все ж близько 80 відсотків людей – на його стороні. Він раптом повернув їм те, чого їм сильно не вистачало – переконання, що їх нібито знову поважає світ. Для більшості простих росіян немає великої різниці між страхом і повагою. Вони не розуміють, що своїм нападом на Україну він потрапив у кліщі, з яких буде важко вибратись, що авантюрою у Сирії не стає шанованим союзником, а ускладненою й непередбачуваною силою. У вільному суспільстві існують дві основні категорії громадян – вільні, індивідуальні, відповідальні, які цінують свободу і людську гідність, бажать цієї свободи і другим і знають, що свобода кожного

закінчується там, де вона починає обмежувати свободу іншого. Друга категорія чхати хотіла на все це. Вони не хочуть нести відповідальність за себе, за своє життя, за свій успіх, роботу, вони хочуть, щоб це все хтось організував замість них. Ця друга категорія громадян обмінює особисту свободу і гідність за дуже дешево, за обіцянку забезпечення. Скасуємо дрібний адмінвнесок у лікаря, не доведеться платити за навчання, ми організуємо для вас дешеве пиво і бутерброд, і ви сидітимете в тих своїх корчмах, будете лити в себе пиво із «зеленою» і безперестанку проклинати умови життя. Все залежить від того, яке співвідношення цих двох категорій громадян. Боюся, що в нашій країні все ще більшою є друга категорія.

Ви вважаєте ви, що це – результат сорока років комуністичного режиму?

Частково, так. Тут є й пошук винного за власні невдачі. Й підхід, що не варто нічого прагнути, тому що все одно про все вже домовлено зверху, і великі держави все повіршують замість нас... Люди тут дають знак рівності між Москвою і Вашингтоном, або Брюсселем, той на даний час ще гірший і лягає на нього модно. Ми ж хочемо перекопати молодих людей, що вони повинні бути активними і припинити чекати, що хтось щось зробить замість них. Та російській пропаганді вдається дурити другу категорію людей, яким підсовує думку, що все вже домовлено і немає сенсу йти на вибори.

Ви згадали Україну. Як Ви дивитесь на конфлікт, про який через міграційну кризу раптом стали менше говорити?

Росія не знала успіху у своїй авантурі в Україні, тому вдалася до іншої акції – в Сирії. Але тут мета Росії полягає в підтримці президента Асада й утриманні сфери впливу на Близькому Сході. Ми ж хочемо, щоб у Сирії відбулися соціальні та політичні зміни, які реально стабілізують країну й весь регіон. Нашим спільним ворогом є Ісламська держава, але для росіян вона, очевидно, не є головним ворогом. В Україні якщо щось Путіну і вдалося, то це політичного об'єднання української нації. Анексія Криму коштуватиме значних ресурсів. Але більшість росіян його поки що хвалять. Але Схід України? Це, скоріше, данайський дар. І Путін, якщо він ще трохи осудний, повинен це розуміти. Йому корисно, щоб цей шматок території залишався частиною України. Він може нам, Заходу, стверджувати, що це – чорна діра для грошей наших платників податків, що Україна – неблагополучна, непрацююча і внутрішньо економічно, політично і етнічно розірвана держава без перспективи, що ми божевільні, що хочемо такий безлад прийняти до ЄС. Дотепер ця пропаганда Путіну цілком вдавалася, увага до України відсунута поки на задній план. Але якщо ми тут не виграємо – ми, як Захід – ми втратимо частинку себе

і нашого майбутнього. Україна є ключем до Росії, і якщо тут з нашою допомогою вдасться побудувати справно працюючу демократичну державу, яка процвітатиме економічно, ми матимемо ключ до росіян і до того, щоб Росія також стала нормальною, зрозумілою державою, яка буде надійним партнером і матиме спільні з нами цілі. Якщо ми в Україні не виграємо, то ця країна стане ключем Путіна до нас. Це серйозна річ. Я постійно закликаю до певного «плану Маршалла» для України, який ми повинні сприймати в якості інвестиції для нашого майбутнього. Повітряний міст між ФРН і Західним Берліном також був дорогим, але в кінцевому рахунку він окупився.

Подібне рішення бачите і для Близького Сходу?

Так. Але це не повинно виглядати так, що ми, як хрестоносці, увірвалися нав'язати їм наші цінності. В першу чергу діяти повинні місцеві жителі. Ми маємо разом з ними довести, що і в цьому регіоні може нормально функціонувати приваблива держава, корисна і доброзичлива для своїх громадян.

Потрібна наземна операція проти Ісламської держави?

Звичайно так, але європейські і американські солдати не повинні бути у першій лінії. Це саме те, хоче Ісламська держава, бо вона мріє про апокаліпсис і «навалу Хрестоносців, якій всі правовірні мусульмани повинні чинити опір». Тому може бути створена якась форма легіонів із тих молодих людей, які зараз приходять з Сирії та Іраку. Вони рятуються від Ісламської держави або від Асада, але можуть нами озброєні, навчені і підтримувані, й повернутися й воювати за свою країну. Це одна з небагатьох речей, у яких я погоджуюся із президентом Земаном.

Як ви вважаєте, чи можливо, щоб на президентських виборах у США виграв Дональд Трамп?

Америка є країною, де можливо майже все, це країна фантастичних і неймовірних можливостей. Але у мене виступає холодний піт від уявлення Трампа президентом. Люди, які пропонують легкі, прості, і «остаточні» рішення, отримують політичні бали. Часи зараз такі. Й інтелігентні виборці втомилася від тих політиків, які говорять довго без того, щоб щось сказати. Плюс маємо купу різних панікерів, кліматологів, які кажуть, що вже сюди тягнуться мільярди людей, бо там вже не буде води, не буде що їсти і вони прийдуть та заберуть наше майно... Я чув погляд доктора Робейшека 21 серпня – ще й у цю дату – на радіо, що кризу біженців в Європі організують США, тому що для них Європа не є союзником або партнером, а конкурентом. Редакторка його запитує, чому він так думає, а він: «Ну це ж зрозуміло. Якби я був американським політиком, то чинив би те саме». Як то кажуть, судить по собі.

Але якщо Трамп виграє, Америка дійсно може сприймати Європу як конкурента або ворога. Проте Трамп поки не виграв, думаю, що багато республіканців – у разі його кандидатури – підтримають демократичного конкурента. В Айові довели, що його можна перемогти.

Що ви думаєте про те, що посли США, Великобританії, Канади, Норвегії та Південної Кореї в Чеській Республіці розпочали антикорупційну кампанію?

Ця ідеалістична концепція може стати контрпродуктивною. Чехам не подобається, коли хтось ззовні розповідає, як слід себе вести. Роль іноземного дипломата – не бути наставником, а представляти інтереси своєї країни. Наш спосіб життя під загрозою внутрішньою та зовнішньою, піддаються сумнівам наші союзницькі зобов'язання. Цим мають перейматися дипломати. На боротьбі з корупцією робили кар'єри різні диктатори, і Путін, нібито бореться з корупцією, а Муссоліні побудував на цьому фашистську партію в Італії. Я розумію, що іноземні інвестори дуже зацікавлені в прозорості і діловій дружній обстановці. І вони запитують про це у своїх посольствах. Але цю проблему маємо вирішувати ми самі, маємо для цього прокурорів і поліцію. Ініціативу дипкорпусу я бачу в інших напрямках.

Останнє питання – щодо дипломатичного розриву із США через невідачу Алі Файяда... (детальніше про це див. на стор. 5 – РЕД.)

Це не повинно було трапитися. Американці відчувають себе обдуреними, ми серйозно їх здивували. Це велика неприємність, але це не кінець світу ані нашого союзу з Америкою. Наші відносини побудовані на міцному фундаменті, хоч і є що поправляти всім відповідальним представникам Чехії, як на урядовому, так і парламентському рівні. Що виправлятиметься набагато гірше – це послання, яке ми відправили терористам. Що чехів варто викрадати заради вигідного грошового викупу або задоволення вимог терористів.

Зразкове посилення на... смерть

Більшовики в 30-х роках у Харкові засудили 19 чеських вчителів

ТЕКСТ: Павел ШВЕЦ

Чеські вчителі в липні 1930 року на курсах у Житомирі. Через місяць всіх заарештує більшовицька таємна поліція і відправить у ГУЛАГ. Вживуть тільки четверо. Фото: архів А. Граділека, Я. Дворжака, USTR.

У радянських таборах зникли сотні чехів. Про долю деяких з них вдалося довідатися тільки тепер завдяки відкриттю архівів КДБ в Україні.

Липень 1930. До Житомира з різних кінців України на кількадедний курс з'їжджається дев'ятнадцять чеських викладачів та викладачок. В парку вони спокійно фотографуються, та наступні місяці для них стануть пеклом. Сталінський режим звинуватив їх у шпигунстві, і на сконструйованому судилищі жорстоко покарав. Декого засудили до смертної кари.

Чеська меншіна на Волині проживала переважно у сільській місцевості. Землероби, у тому числі і завдяки фінансовій підтримці з боку чехословацького уряду, належали у міжвоєнний період до місцевої еліти. Вони були дуже підприємливими, вміли управляти, засновували пивоварні та цукрові заводи. З більшовицького

погляду – були «куркулями», «експлуаторами», «недобитою буржуазією». Вчителі, яких відправляли з ЧСР, дбали про якісну освіту і культурний рівень українських чехів. Центральною фігурою серед освітян був Антонін Водседялек, організатор всеукраїнських навчальних курсів в Житомирі. Все це не могло залишатися поза увагою режиму, який ставав дедалі репресивнішим і прагнув знищити приватне сільське господарство і будь-які національні амбіції.

3 серпня 1930 року Водседялек був заарештований просто на вулиці Житомира. В Києві його жорстоко допитують, а через кілька днів відправляють до Харкова. Тоталітарна машинерія вибирає його головним героєм сфабрикованої справи «чеських шпигунів і ворогів СРСР». «Забезпечував величезну шпигунську мережу військового, політичного та економічного

характеру. Розвідану інформацію всілякими можливими шляхами передавав центру чеського Генштабу чехословацького посольства в Москві. В якості керівника шпигунської групи готував контрреволюційний закат проти Радянського Союзу», – записали до відповідної справи радянські слідчі. Цей абсолютно секретний документ був виявлений нещодавно істориками у закритих раніше архівах Служби Безпеки України.

Тридцятирічний викладач спочатку чинить опір. Каже, що він є жертвою збоченої політики таємної поліції. Протестує. Голодує. Але не має шансів. Бій із нещадними слідчими програє. «За допомогою непереможливої практики їм десь протягом осені вдалося його зламати, і врешті-решт він зізнався у тому, що від нього вимагалось», – каже історик Інституту з вивчення тоталітарних режимів Адам Граділек. Зізнання морально зламані людини мало трагічні наслідки для інших чехів. Вся справа «шпигунської групи чехословацької розвідки» розрослася неймовірно широко. З липня 1930 року до січня 1931 року всюди по Україні таємно заарештовано біля сорока викладачів, керівників чеських товариств, селян та інших активістів чеських громад.

Був заарештований і Ярослав Штромах, чехословацький легіонер, який наприкінці Першої світової війни перейшов на бік більшовиків, і з часом у Червоній Армії дослужився до звання генерала. Тоді, на початку 30-х років, він командував 44-ю київською дивізією в Житомирі. Ті, кому він служив, у 1933 році його стратили. «Водседялек був посередником між чеським Генштабом і зрадником Штромахом. Передав йому вказівки Генштабу для військового шпигунства в мирний час, а у випадку інтервенції – і для розкладання частин Червоної армії», – не сумніваються у провині слідчі.

У червні 1931 все закінчується геть фальсифікованим процесом у Харкові. Хоча чехи в суді відмовляються від вимушених зізнань, остаточний вердикт був жорстким. В цілому було засуджено тридцять

сім чоловік. Десять із них – до розстрілу. Нещасні чехи провели найближчі два роки в тюрмі, а потім їх відправили по етапу до ГУЛАГу на Соловецькі острови в Білому морі.

Між тим у повній секретності чехословацька дипломатія намагається врятувати приречених. Але «Країна Рад» ретельно приховувало дані про процес. Зрештою, Чехословаччина змогла добитися тільки зменшення суворості покарань. Водседялек в результаті отримує десять років трудових таборів на Соловках. «Раптово чехи опинилися характерному для радянської тоталітарної системи місці. Дехто від цього невдовзі збожеволів. За деякими свідченнями – і Водседялек. Мінімум чотирьох осіб з цього процесу совети страшили», – каже історик Ян Дворжак. Деякі ув'язнені на початку Другої світової війни були звільнені, але комуністичний режим їх просто так не відпустив. Інші роками проживали на засланні у віддалених районах СРСР. Із майже чотирьох десятків ув'язнених чехів на батьківщину повернулися лише близько чотирьох.

Антоніна Водседялека один із тих, хто вижив, назвав зрадником. Утім, із таборів він не повернувся. Відправляє покарання у 1940 році, він відправляється у заслання до міста Кіров західніше від Уральських гір. Там зо два роки він жив більш-менш нормально. Отримав роботу

В'язничні знімки Вацлава Пішла, Ярослава Боушека, Антоніна Водседялека та робітника Йозефа Гегера. Окрім Пішла, всі були засуджені до розстрілу. Фото архів USTR.

бібліотекаря, і через багато років зумів встановити контакт із Батьківщиною та своїми двома дітьми, які були розміщені в дитячих будинках на Житомирщині. Але коли німецька армія вторглася в Радянський Союз, органи безпеки знову запустили жорстокі репресії. «Він був знову заарештований як іноземний шпигун, і засуджений ще на п'ять років. Тут його сліди у документах слідчих губляться. Мабуть, його призвали до штрафбату Червоної Армії і він загинув десь на фронті», – зробив висновок Дворжак.

Сфабрикований процес літа 1931 року із дев'ятнадцятьма чеськими вчителями став своєрідним зразком для наступних подібних судилищ. У їхніх справах знайшли брошуру, яка виглядає наче інструкція. Цей «підручник» інтерпретує фрагменти показань підслідних у вигаданий контекст. За допомогою вставлених комента-

рів слідчих будується шпигунська розповідь, яка повчає, як потрібно підходити до усунення незручних, але невинних людей. Радянський Союз не щадив нікого у політичних показових процесах, і своє «ноу-гау» після війни експортував і до своїх комуністичних сателітів, в тому числі до Чехословаччини. «Брошура була надрукована, що тоді не було звичайною справою. Там немає абсолютно точної інструкції, як саме розігрувати фальшиву гру, але обрані протоколи допитів і структура тексту дуже чітко описують процес зі «шпигунським» центром», – доповнює історик Ян Дворжак. Автором цього сторінкового «навчального посібника зі знищення людини» є ніщо інше, як сталінське недоторканне ОГПУ, попередник НКВД і КГБ. Чехи стали його нещасними «головними героями».

Просили звільнити Надію Савченко та інших

Чеські депутати пишуть владі Російської Федерації листи на захист українських політв'язнів. 15 грудня звернення із закликом вжити всіх заходів заради звільнення Надії Савченко та інших незаконно утримуваних на території РФ написали члени Палати депутатів Парламенту Чеської Республіки. «Просимо вас звільнити Надію Савченко, Олега Сенцова, Олександра Кольченко, Олексія Чирнія, Миколу Карпюка, Станіслава Клиха, Віктора Шура, Юрія Солошенка, Геннадія Афанасєва, Олександра Костенка, Хайсера Джемілева, Валентина Виговського і Сергія Литвинова, які на даний час незаконно утримуються на території Російської Федерації. З огляду на напружену ситуацію між Україною і РФ, цей крок був би, безумовно, сприятливий як жест доброї волі, який міг би сприяти поступовому поліпшенню відносин між двома країнами, а також з Європейським Союзом.

Як депутати Європейського Союзу, ми стурбовані напруженістю на обох сторонах конфлікту. Ця напруженість впливає на життя простих людей, які стають

жертвами тиску, залякування, політичних переслідувань і насильства. У багатьох випадках це звичайні люди, на яких даються ознаки наслідки нерозв'язаних конфліктів. Просимо вас зробити крок назустріч, що могло б сприяти поліпшенню ситуації, дозволило б українським громадянам повернутися додому. Обставини затримання, форма звинувачень і самі по собі судові процеси викликають ряд питань, які завдають шкоди РФ та її інтересам всередині країни і за кордоном, викликають недовіру сусідніх країн і негативно впливають на відносини з ЄС.

Ми віримо, що шляхи для звільнення українських громадян і зняття з них обвинувачень існують. Напруженість, пов'язана з українською кризою, не йде на користь ситуації в регіоні і ставить під серйозну загрозу безпеку в Європі. Звільнення всіх ув'язнених також передбачене Комплексом заходів щодо реалізації Мінських угод, підписаних Росією 12 лютого 2015 року в Мінську», – пишуть депутати Марек Женішек, Гелена Лангшадлова, Маркета Адамова, Мірослав Калоусек, Карел

Шварценберг, Петр Газдік, Франтішек Лаудат, Габріела Пецкова, Даніел Корте, Ян Фарски, Їржі Коубек, Ніна Новакова, Мартін Плішек, Зденек Безецни, Леош Гегер, Франтішек Ваха, Анна Путнова, Вера Коваржова, Крістіна Зеленкова (всі представляють ТОВ 09 та Старости), Мірослава Немцова (ОДС), Робін Бюніш (ЧССД), Іван Габал (КДУ-ЧСЛ).

Цього листа надіслали до Адміністрації президента Росії, радника президента з прав людини, російського міністра закордонних справ, голови Слідчого комітету, голови Держдуми, генпрокурора, уповноваженому з прав людини, а також голові ФСБ. На початку лютого листи надійшли адресатам.

Вл. інф.

«Гаванська угода» Ватикану й Москви:

Греко-католики сприйняли із розчаруванням, але драматизувати не варто, каже владика Святослав

Підготував: Дмитро ЛИХОВІЙ

Глава Української греко-католицької церкви Блаженніший Святослав (Шевчук) визнав, що спільна декларація Папи Римського Франциска і патріарха Московського Кирила викликала розчарування серед українців та «більше запитань, ніж відповідей». «Багато хто звертався до мене з цього приводу і говорив, що почувається зрадженим Ватиканом, розчарованим полонинчастістю правди в цьому документі і навіть непрямим підтримкою з боку Апостольської столиці агресії Росії проти України, – сказав Блаженніший Святослав і додав: – Я, безперечно, розумію ці почуття».

Коментуючи розділ угоди, де йдеться про «конфлікт в Україні», глава УГКЦ зазначив: «Пункт 26 цієї Декларації є найбільш контроверсійний. Створюється таке враження, що Московська патріархія або вперто не признається, що є стороною конфлікту, тобто відкрито підтримує агресію Росії проти України (як, до речі, освячує й військові дії Росії в Сирії як «священну війну»), або звертається передусім до свого сумління, закликає себе саму до розсудливості, суспільної солідарності та до діяльного будування миру... Саме слово «конфлікт» тут є темним і радше схиляє читача думати про те, що в нас є «громадянський конфлікт», а не зовнішня агресія сусідньої держави».

«Сьогодні загальновідомим є той факт, що якби на українську землю з Росії не прибували її військовослужбовці та не постачалася важка зброя, якби РПЦ освячувала не ідею «руського міра», а передачу контролю Україні над її власними кордонами, то ні анексії Криму, ні цієї війни взагалі б не було. Саме такої суспільної солідарності з українським народом та діяльного будування миру ми очікуємо від підписантів цього документа», – наголосив глава греко-католиків.

За його словами, безвідносно до змісту заяви, «з нашого багаторічного досвіду можна сказати: коли Ватикан і Москва організують зустрічі чи підписують якісь спільні тексти, то нам годі очікувати від цього чогось доброго». Якщо «Святійший отець Франциск пережив цю зустріч передусім як духовну подію... то патріарх Московський одразу дав відчуття, що йому про жодного Духа, чи богослов'я, чи справді релігійні речі не йдеться. Суто політика. Таке враження, що вони перебували у двох паралельних світах», – описав свої враження глава УГКЦ.

Коментуючи параграф 25 декларації, в якому Москва визнає УГКЦ суб'єктом міжцерковних відносин між Католицькою й Православними церквами, Блаженніший Святослав говорить: «Так, нам уже начебто не заперечують право на існування... Завжди, говорячи про відмову від «уніатизму» як методу поєднання Церков, Москва вимагала від Ватикану майже заборону на наше існування та обмеження нашої діяльності. Навіть більше, цю вимогу в ультимативному порядку ставили як умову для можливості самої зустрічі Папи і патріарха... Колись нас звинувачували в «експансії на канонічні території Московського патріархату», а тепер за нами визнають право опікуватися нашими вірними всюди, де вони цього потребують. Я припускаю, що це стосується також і території Російської Федерації, де до сьогодні ми не маємо можливості юридичного вільного існування, чи території анексованого Криму, де нас «перереєструють» за російським законодавством, фактично ліквідують». Таку «зміну акцентів» він називає «безумовно позитивною», але зазначає, що вона «суттєво нічого нового не каже» і «для того, щоб існувати і діяти, ми не зобов'язані ні в кого питати дозволу». «Сподіваюся, що ми в Україні зможемо плекати двосторонні стосунки з УПЦ, рухуючись у цьому напрямку (примирення і співжиття з православними в Україні) без втручання Москви», – заявив владика Святослав.

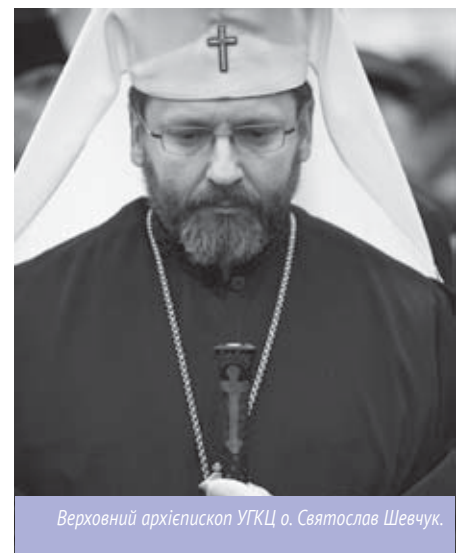
Оцінюючи загальний зміст документа, який «є плодом праці митрополита Іларіона (Алфеева) з православного боку і кардинала Курта Коха та Папської ради у справах єдності між християнами – з католицького», владика Святослав сказав, що він виявився більше «суспільно-політичним», а не богословським. Святослав Шевчук визнав, що «згадана Папська рада компетентна в богословських питаннях у стосунках із різними християнськими Церквами і спільнотами, але аж ніяк не у справах міжнародної політики, особливо делікатних питаннях російської агресії в Україні». «Слабшої команди (з боку Ватикану) для його укладання годі було собі уявити. Заданий характер документа був їй явно не під силу, – зазначив владика Святослав, додавши: – Цим і скористався відділ зовнішніх церковних відносин РПЦ».

Владика Святослав визнав, що УГКЦ була усунута від узгодження декларації, хоча мала б цим займатися. Він нагадав, що як глава церкви, сам «є офіційним членом

Папської ради у справах єдності між християнами, іменованій ще Папою Венедиктом». «Однак мене ніхто не просив висловити свої думки і, по суті, як це було і раніше, говорили про нас – без нас, не давши нам голосу», – підкреслив глава УГКЦ. Говорячи про негативне ставлення греко-католицької громади до спільної заяви Рима й Москви, глава УГКЦ сказав: «Я заохочую наших вірних не драматизувати цієї декларації та не перебільшувати її значення для церковного життя. Ми пережили не одну подібну заяву, переживемо й цю».

Блаженніший Святослав закликав зберігати єдність із Ватиканом. «Нам потрібно пам'ятати, що наша єдність і повне сопричасття зі Святійшим Отцем, наслідником апостола Петра, не є предметом політичної угоди чи дипломатичної кон'юнктури або чіткості якогось тексту Спільної декларації. Ця єдність і сопричасття з Петром наших днів є предметом нашої віри», – сказав глава УГКЦ. За його словами, «саме за цю єдність з Апостольським Престолом віддали своє життя і запечатали своєю кров'ю мученики та ісповідники віри нашої церкви ХХ століття... Якраз споминаючи 70-ті роковини Львівського псевдособору, черпаймо в них сили цього свідчення, їхньої жертви, яка для нашого часу іноді виглядає каменем спотикання, – каменем, який будівничі міжнародних відносин часто відкидають, але саме цей Христовий камінь віри Петрової Господь поставить наріжним каменем майбутнього всіх християн, і дивне воно буде в очах наших!» – сказав владика Святослав.

Автор є редактором проекту «Новинарня»

Верховний архієпископ УГКЦ о. Святослав Шевчук.

НОВА АНДРУСІВСЬКА ЗМОВА?

ТЕКСТ: Ростислав МАРТИНЮК

Донедавна каменем спотикання на шляху до порозуміння та зустрічі глав Католицької та Російської православної церков вважалося існування в Україні «уніатської» церкви. Після 12 лютого 2016, коли в Гавані відбулася історична зустріч Папи Римського Франциска і патріарха Московського Кирила, це питання можна вважати знятим із порядку денного. У спільній декларації ієрархів Московський патріархат визнав греко-католиків в Україні, натомість у заяві зафіксовано низку інших важливих позицій, що стосуються «протистояння в Україні».

Підписана декларація матиме дуже далекосяжні наслідки. Це навіть не просто 1939 рік і «пакт Молотова-Ріббентропа», це може бути повторення для України ще гіршого: 1667 рік, Андрусівська змова. Тоді Україну поділили по Дніпру не просто як державу, а поділили конфесійно. І Правобережжя віддали на поталу католицизму, який там де-факто панував до розподілу Польщі 1795 року.

Усі 30 пунктів спільної декларації насправді написані фактично заради трьох, які найважливіші для Москви й мають конкретне політичне наповнення – 25, 26 і 27. Цією декларацією Українській державі плюнули в обличчя. Адже фраза про «стороні протистояння в Україні» – це по суті привітання бандитів із «ДНР» із нашими героями АТО. Ватикан підписом Папи під цим документом узаконив заяви Москви про «гражданскую войну» в Україні. Католики й Московський патріархат тупо змовилися: РПЦ визнає «уніатів» на Західній Україні, а їм у відповідь фактично віддають на поталу все, що східніше Збруча.

Що ми бачимо в заяві: «наші церкви закликаємо» сприяти миру... Рим і Москва. Тобто Москва тут займається миром! У цю заяву повністю перекочувала вся лавровська риторика щодо «припинення громадянської війни на Донбасі». Для Російської Федерації зараз чи не єдиний вихід – перевести війну в Україні у релігійний формат. Тоді у них відкриваються перспективи відкинути українську ідентичність, українську державність аж за Збруч. Вони цієї ідеї ніколи не полишають і не полишать, саме тому підживлюють (а насправді розпалюють) релігійні конфлікти в Україні.

І думка про наступний етап війни в Україні саме як війни на релігійному ґрунті вже активно мусувалася в коментарях російських експертів під час телемарафону з приводу зустрічі в Гавані.

Як зайшла провідна група диверсантів

в Україну? З «дарами волхвів»: російський диверсант і терорист Ігор Гіркин-Стрелков, який був причетний до захоплення Верховної ради АР Крим, а згодом організував так зване «народне ополчення Донбасу», в січні 2014 року відвідував Україну в складі делегації РПЦ, що привезла «Дари волхвів» до Криму. За даними СБУ, ту поїзку Гіркин використав для проведення розвідувальної діяльності. Згадаймо і сумнівну роль, яку виконувала Святогірська Лавра під час захоплення бойовиками Слов'янська та Краматорська. І згадаймо заяву голови департаменту в справах релігій та національностей при Міністерстві культури Андрія Юраша після того, як петиція за перепідпорядкування Києво-Печерської лаври Київському патріархату за кілька днів набрала понад 10 тисяч голосів. Греко-католик Юраш наголосив на тому, що після передачі Лаври Київському патріархату Росія може ввести в Україну війська й «завтра в Києві буде Путін». В інтересах католиків – щоб Лавра ніколи не була українською. Тобто в створенні Єдиної помісної церкви не зацікавлена як Москва, так і Рим. А отже, в Україні вони – природні союзники.

На жаль, у нас немає ніякої самостійної Греко-католицької церкви. Бо Мукачівська єпархія, яка прямо підлягає Риму, – окремо, а Львів, зараз перенесений у Київ, – окремо. По суті, на території України є дві римські архієпархії східного обряду. Крім того, на переговорах у Гавані не було жодного представника УГКЦ. З боку Риму не приїхав жоден громадянин України, а от Кірілл привіз із собою привіз з собою громадянина України Івана Паканича, який працює в РПЦ митрополитом та управделами так званої «УПЦ» (митрополит Бориспілький УПЦ МП Антоній). Якщо патріарх Московський взяв на цю зустріч представника так званої «УПЦ», то чому Папа не взяв нікого з українських єпископів?

Думаю, в УГКЦ зараз шоковані, бо це їхня велика поразка. Напередодні Гавани глава УГКЦ Святослава Шевчук сказав: «Вірогідно, що під час зустрічі Папа та патріарх говоритимуть про теперішню ситуацію в Україні. Я подіваюся що його святість Папа Франциск, який завжди подає голос на захист скривджених, буде голосом українців, які ведуть битву за єдність та цілісність їхньої землі».

Гавана показала, що греко-католиків як фактора політики Ватикану не існує. Виходить так, що це фактично фіктивна церква, яка не має там права голосу. Це просто

єпископи римської церкви, яких навіть не беруть на зустрічі, коли йдеться про територію цих єпископів. У них немає помісних функцій, є лише вивіска і зовнішній центр ухвалення рішень.

Адже є ще статус. Хто такий патріарх Московський? Це особа, яка керується постановами Собору. Умовно кажучи – головний серед єпископів. А Папа Римський має пряму й безпосередню владу. Це зовсім інший статус. І те, що ця пряма влада повністю ігнорує позицію УГКЦ, означає провал греко-католицької позиції у Ватикані. Не здивуюся, якщо Ватикан навіть не попередив греко-католицьких ієрархів, що їх чекає за результатами зустрічі Папи з Кирилом... Це не порівняти з тим, що було, скажімо, за часів кардинала Йосипа Сліпого, коли годі було уявити, щоб Ватикан ухвалював такі рішення без українських єпископів.

На жаль, є один Рим і другий недо-Рим. І вони зараз «поділили» Україну. Але про помісну церкву – це не Риму й Москві вирішувати. В Україні більшість християн відносять себе до УПЦ Київського патріархату, і це – найсильніший чинник. Він не підлягає обговоренню, хоч би як у Москві говорили про «розкольніцькі угруповання» та потребу «подолати розкол». Незалежна Україна та незалежна Українська православна церква Київського патріархату – dokonаний історичний факт.

Сьогодні ж ми маємо обговорювати ту роль, яку виконав Папа Франциск, підписавши спільну з Кирилом декларацію, «українські» тези якої вочевидь писалися в Москві. Чому взагалі Ватикан узявся коментувати суперечності в іншій церкві та давати поради щодо «подолання схизми»? Це все одно, якби патріарх Кирил в іншій «історичній» заяві розпоряджався, як подолати розколи між католиками й протестантами. «Канонічна церква» – це ж «новояз». Це грецьке слово означає «законна», а українська церква така сама законна, як і католицька. Як може у спільній заяві звучати грецьке слово «канон», якщо з історичної точки зору Риму Московська церква – це теж схизматики? Такі самі, як і Київський патріархат, адже православні не визнають католицької версії Символу Віри.

Крім іншого, цією заявою Папа Франциск ще й принизив Вселенського патріарха Варфоломія перед проведенням Всеправославного собору. Це була по суті ще й антиконстантинопольська акція.

Автор є істориком, журналістом та про-дюсером

Чи це українська церква?

Нахабство і українофобство владики Російської Православної Церкви в Україні Онопрія при потуранні української влади перейшло всі межі. З Нового 2016 року він наказав цій Церкві молитися не за державу Україна, а за «русскую державу». Цей промосковський і пропутінський хід Онопрія не може не викликати відповіді з боку коли не чільної влади, то патріотичних депутатів у Верховній Раді України. Ці депутати мають припинити антидержавне маскування згаданої Церкви.

Під іменем української ця Церква підтримує російську агресію в Україні. Чого варта лише відмова служителів цієї Церкви відспівувати загиблих воїнів АТО? Це – відверта прогітлерівська акція Церкви, яка замаскувалась під українську. Коли український нарід проголосив Незалежність України, московська Російська Православна Церква перейменувала РПЦ

в Україні на УПЦ Московського Патріархату. Це був маскувальний крок з боку РПЦ, для маскування своєї антидержавної роботи в Україні.

Щойно народжена українська держава мала багато невідкладних клопотів, і не звернула належної уваги на маскувальнодиверсійний крок Московської Церкви. І ця назва закріпилася за цілком неукраїнською Церквою, яка продовж усіх років Незалежності підступно боролася проти Української Держави. Вона була чужорідним тілом у державі. Але нормальні й навіть дружні стосунки незалежних постсоветських держав не викликали з боку українців будь-яких кроків у відповідь на маскувальні дії РПЦ в Україні.

Але агресія Московського Гітлера проти України змінила добросусідські стосунки між державами СНД, а також між Церквами. Українські патріоти-депутати Верхо-

вної Ради України мусять відібрати безцеремонно присвоєне ім'я України Московською Церквою. Церква ця не українська ні духом ні діями. Хай несе своє справжнє ім'я: Російська Православна Церква.

Верховна Рада має незаперечне право заборонити ворогам України маскуватися під українське ім'я. Завтра терористи й убивці ДНР та ЛНР назвуть себе для маскування українськими, і будуть шитися під українців. Верховна Рада мусить раз і назавжди заборонити диверсантам і терористам зватися українськими. Московська Православна Церква в Україні має зватися такою, якою вона є насправді: РПЦ, тобто Російська Православна Церква або Розвідчий Православний Центр Путіна в Україні. І це буде справедливо і по-Божому.

Святослав Караванський

Заробітчани як найбільші інвестори

Заробітчани переказують в Україну більше грошей, ніж дають міжнародні донори. Обсяг коштів, які українські мігранти переказують додому, перевищує усі інвестиції іноземних компаній та допомогу міжнародних донорів разом взятих, показало дослідження Міжнародної організації з міграції (МОМ). Українські трудові мігранти переказали 2,8 мільярда доларів у 2014 році як формальними, так і неформальними каналами. Додаткові 100 мільйонів доларів надійшли в Україну в нату-

ральній формі (у вигляді продуктів, речей, техніки тощо). «За умови ефективного управління, трудова міграція та капітал, який вона генерує, можуть сприяти гуманітарному, соціальному, економічному та культурному розвитку України», – зазначив голова представництва МОМ в Україні Манфред Профазі. Кожен п'ятий мігрант готовий інвестувати у продуктивну діяльність в своїй місцевій громаді. Найбільш привабливими сферами для потенційних інвестицій є будівництво, туризм і роз-

дібна торгівля. При цьому основною країною призначення для українців залишилась Російська Федерація (30%). Для довгострокових поїздок заробітчани обирають Польщу (21%), Чехію (15%) та Італію (11%). Опитування проводилося протягом 2014-2015 років. Загалом опитали 20 951 домогосподарство по всій Україні, а також 1890 довгострокових трудових мігрантів у пунктах перетину кордону України.

Шановні читачки і читачі часопису «Пороги», шанувальники гурту «Ігніс», відвідувачі й відвідувачки сайту ukrajinci.cz, члени й прихильники Української Ініціативи в Чеській Республіці, активістки й активісти української громади, друзі та знайомі! Не забувайте, що ми з того краю родом, де завжди традиції дідів своїх тримали, де звичаї і мову берегли, де «Заповіт» Шевченка пам'ятали!

Успішного вам 2016 року.
З повагою, Віктор Райчинець

Робочі візи видаватимуться швидше

Коаліція у чеському парламенті узгодила програму швидшої видачі робочих віз для українців. Найближчим часом відбудеться засідання робочої групи міністерств праці та соціальної політики, внутрішніх справ і промисловості та торгівлі, де мають виникнути конкретні пропозиції. Утім, коаліція переконана, що першочергово вакансії пропонуватимуться безробітним чехам. Про це 8 лютого після засідання ради коаліції заявив заступник голови КДУ-ЧСЛ Ян Бартошек. Міністр фінансів Адрей Бабіш (АНО) раніше критикував факт, що деякі компанії місяцями чекають на видачу віз своїм працівникам з України і через це не можуть заповнити вакантні посади. «Ми

були ознайомлені із прикладами практики, коли процес прийняття рішень, з погляду українських робітників, тривав надто довго», – сказав голова депутатської фракції ЧССД Роман Скленак.

Коаліція, повідомив Бартошек, у цьому питанні «посунулася вперед» і «дійшла згоди». Вона вважає, що видача віз повинна бути гнучкою, швидкою і в той же час іноземці-власники робочих віз, у разі втрати робочого місця, повинні повернутися в Україну. Він додав, що міністерство праці та соціальних справ повинно дбати про те, щоб на роботу йшли насамперед жителі Чехії, які не хочуть працювати, і щоб контролювалися ті, хто працює нелегально.

Згідно зі статистикою, роботодавці пропонували в січні 2016 року майже 108 тисяч вакансій, що є найвищою кількістю за січень від 2008 року. За даними статистики МВС ЧР, дозвіл на постійне місце проживання у Чехії станом на кінець січня 2016 року має 77931 громадянин України, а на тимчасове – 28251. У 2015 році посольство ЧР у Києві видало 1823 довгострокових (терміном дії понад 90 днів) віз і відхилило 348 запитів на них, Генконсульство у Львові – 1364 і 360 відповідно. При цьому в МЗС уточнили, що це не остаточна статистика за минулий рік, оскільки «для оформлення довгострокової візи може знадобитися до 90-120 днів».

ЧТК

Безвізовий режим буде, можливо, у серпні

Запровадження прикордонного контролю окремими країнами ЄС і його можливе продовження терміном до 2 років не вплине на плани щодо скасування візового режиму з Україною. «Немає жодного зв'язку між дискусіями та законодавчими пропозиціями щодо Шенгенської зони та процесом візової лібералізації з Україною», – заявили у зовнішньополітичному відомстві ЄС. Однак, чим довше відтягується дата ухвалення Євросоюзом рішення про безвізовий режим – тим більше шансів, що Європа відкине цю ідею надовго. І особливо ці шанси зростають, якщо Рада ігноруватиме реформи у сфері боротьби з корупцією – ті, про які йдеться, коли згадують про «безвізові закони».

Країни ЄС попросили Єврокомісію підготувати проект рішення про подовження контролю на національних кордонах через потік біженців терміном до двох років. За повідомленням співголови Парламентського комітету асоціації Україна-ЄС, депутата Європарламенту Андрея Пленковича, нові заходи щодо посилення контролю при перетині національних кордонів всередині Шенгенської зони не вплинуть на процес ухвалення рішення про надання безвізового режиму для українців.

Депутати Верховної Ради України 18 лютого прийняли ряд «безвізових» законопроектів: про спецконфіскації, прокуратуру, роботу агентства з розшуку активів. Закон про спеціалізовану антикорупцій-

ну прокуратуру був схвалений у другому читанні з перевагою в 302 голоси і повністю відповідає вимогам Європейського Союзу. Він дозволить країні швидше впровадити безвізовий режим. В його поправках йшлося, що генпрокурор не матиме права відхиляти кандидатури, відібрані конкурсною комісією, на посади в спецпрокуратуру. «Ми закінчили прийняття антикорупційного законодавства, яке було вимогою ЄС щодо запровадження безвізового режиму», – сказав депутат Андрій Парубій, додавши, що вже у серпні цього року візовий режим може бути скасований.

Європейська правда

Київ марнує час – Стропніцкі

Чеський міністр оборони Мартін Стропніцкі вважає, що влада в Україні бездіяльна, вона не показує результатів. На цьому чеський міністр наголосив у неділю на дебатах на головному чеському інформаційному каналі ČT24. «Україна за минулі роки свій час змарнувала. Подивіться, скільки зробили інші подібні до України країни, а Україна весь час крутиться у власних проблемах, а це, звичайно, вода на млин російським стратегам», – зазначив Мартін Стропніцкі. «Не можна вважати аж таким віддаленим

уявлення в їхніх («російських стратегів» – ред.) мріях про те, що це будуть вони, хто буде, так би мовити, «стабілізувати» цю ситуацію», – вважає міністр. «Ну а потім з'явиться якийсь чоловічок, як це вже було в минулому, відносно близький до Москви, і так Росія стане великим миротворцем. А це, думаю, не був би добрий шлях для України», – сказав Мартін Стропніцкі.

На думку ще одного учасника дебатів, посла Європарламенту Яна Заграділа, в Україні «нічого не міняється, олігархи

і надалі володіють Україною». До такої влади «тяжко мати 100-відсоткову симпатію, коли бачимо, що в уряді точаться суперечки і що нічого не міняється», наголосив чеський політик. Щодо посилення військової присутності НАТО на сході своїх кордонів, на думку ще одного учасника дебатів, голови Військового комітету НАТО Петра Павла, це є реакцією Альянсу на події в Україні, але ця реакція «не має за мету воєнну загрозу для Росії».

Радіо «Свобода»

Рішення НБУ про закордонні електронні перекази

НБУ дозволив громадянам України переводити електронні гроші, отримані через PayPal та інші закордонні платіжні системи, у готівку. З 13 лютого Нацбанк дозволив знімати готівкові кошти, отримані через закордонні платіжні системи не тільки підприємцям, але і звичайним громадянам. У Нацбанку стверджують, що внесені зміни направлені на забезпечення подальшого розвитку роздрібних безготівкових платежів, щоб в країну прийшли PayPal, ApplePay, GoogleWallet. Постанова дозволяє фізособі-резиденту отримувати від нерезидентів електронні гроші, випущені емітентом-нерезидентом.

Але одержати на свій рахунок іноземну валюту, переказану з-за кордону, громадяни матимуть змогу лише від таких міжнародних систем інтернет-розрахунків, які забезпечують «погашення електронних грошей шляхом перерахування коштів на рахунок користувача» в банку-резиденті. На сьогодні PayPal працює із резидентами України як міжнародний провайдер послуг зі здійснення розрахунків за допомогою платіжної картки та електронної пошти. Проте українцям дозволено лише здійснювати платежі через сайт PayPal за допомогою картки платіжної системи, випущеної українським банком. А от приймати кошти від інших користувачів PayPal і зараховувати їх на свої платіжні картки в Україні вони не могли взагалі. Для цього громадяни відкривають рахунки у іноземних банках Чехії, Польщі та інших сусідніх країнах.

Тепер, якщо система інтернет-розрахунків дозволяє виводити вже реальні гроші (при погашенні електронних) на рахунок фізособи в українському банку, то такі зарахування стають можливими, каже виконавчий директор Незалежної асоціації банків України (НАБУ) Олена Коробкова. Проте, як зазначає директор Української міжбанківської асоціації членів платіжних систем ЄМА Олександр Карпов, ринок чекає більш ґрунтовних змін від Національного банку. «НБУ зазначав, що він планує дозволити не тільки банкам емісію електронних грошей, але з цією постановою нічого не змінилося. Бо тепер маємо чекати, що PayPal прийме рішення, що кошти з їх рахунків можна переводити на платіжні картки в українських банках», – пояснює експерт.

У червні минулого року Міністерство економічного розвитку і торгівлі України надіслало офіційний лист платіжній системі PayPal з пропозицією запуснути офіс в Україні. Проте поки компанія не відповіла згодою. Як повідомив на своїй сторінці у facebook член ініціативної групи приходу PayPal в Україну Ілля Кенігштейн, під час розгляду пропозиції ребром стало саме питання регулювання «гаманців» українців, відкритих у PayPal, у частині заборони українцям отримувати кошти зі своїх закордонних рахунків.

Прихід платіжних систем, за словами директора департаменту інновацій та інтелектуальної власності Мінекономіки Олени Мініч, посприяють розвитку сектору електронної комерції. За її даними, обсяги e-commerce у світі у 2015 році зросли на 25%, порівняно із попереднім роком, і становили 1,6 трлн продажів. Із них на частку PayPal прийшлося 17%, а обіг PayPal за минулий рік склав \$280 млрд. Тому не підпускати до таких інструментів українців означає – не підтримувати розвиток e-commerce в країні, вважає Мініч. В Україні рівень проникнення e-commerce відстає від загальносвітових тенденцій, зазначає старший консультант підрозділу прямих інвестицій ІК Dragon Capital Костянтин Романко. За його даними, увесь

ринок продажу нових товарів бізнес-клієнт (B2C) за результатами 2014 року оцінювався в \$1,6 млрд. І лише близько 2% роздрібних продажів в Україні припадає на продажі в інтернет-мережі.

2 березня планується зустріч керівників НБУ та топ-менеджменту PayPal. «Ми продовжуємо вести перемовини із PayPal щодо міжнародних платежів і зовнішньоекономічної діяльності. PayPal зі свого боку нічого не просить, і перший час навіть відмовлявся від пропозиції. Там розуміють, що у нас валютне регулювання дуже жорстке і необхідно мати ліцензію на будь-яку зовнішньоекономічну діяльність», – розповідає Мініч.

За словами Мініч, бюрократія з боку НБУ щодо платіжних систем і валютна зарегульованість – це вимушені кроки для стабілізації гривні та боротьби із відмиванням коштів. «Тому тут треба дивитися на те, що для нас важливіше: щоб PayPal впустили чи стабільна гривня для населення», – каже вона. Пом'якшення правил обігу коштів на валютному ринку НБУ анонсував на кінець 2016 року, тому, якщо PayPal не піде на компроміс, очікувати реальної лібералізації ринку електронних грошей можна не раніше 2017 року.

Леся Виговська

Як дізнатися родинну історію?

Колишній директор Галузевого державного архіву Служби безпеки України Ігор Кулик та юрист Інституту медіаправа Ігор Розкладай розповіли, де шукати достовірну інформацію про родинне коріння. Шукати рідних людей можна, як в інтернет-просторі України, так і світу. Методика пошуку достатньо проста, але слід орієнтуватися за певними типами документів:

1. Свідоцтво про народження або метрика. В Україні цими документами опікуються органи актів цивільного стану, які є в управлінні Міністерства юстиції. Вони зберігають документи за останні 75 років.
2. Якщо ви хочете з'ясувати інформацію про родичів і потрібні дані давніші, ніж 75 років, для отримання інформації вам потрібно буде доводити наявність родинних зв'язків. А тут можуть виникнути проблеми. Адже, якщо йдеться про Східну чи Центральну Україну, то документи часто знищувались. Тому тут варто шукати вторинні джерела – документи з місць, де предок вчився, судові записи тощо. Основне ж джерело – система державних архівів, яка є в кожному обласному центрі.
3. Пошук документів до 1917-го року теж передбачає певні регіональні особливості. Універсальне правило – наявність метричної книги. Вона зазвичай складається із трьох розділів – записів про народжених, тих, що одружилися, та тих, що померли. Іноді окремо записували тих, що, до прикладу, перейшли від римо-католицької конфесії до православної. Багато інформації також можуть дати свідоцтва про шлюб.

Та все ж шукати родинне коріння найкраще самостійно. Адже, як показує досвід, іноді виписки з архівів можуть давати неправильно і це краще перевіряти. В польських архівах, наприклад, фотографування є безкоштовним, що вигідно відрізняє їх від українських. Розпочинати пошук у польських архівах варто із порталу szukajwarchiwach.pl. Це зведений портал польських архівів, який, щонайменше, має опис усіх книг і дає уявлення, де вони розташовані. Архів вміщує десятки мільйонів цифрових копій документів онлайн: їх можна відкрити, подивитися та завантажити.

За іншою адресою – www.agad.gov.pl/inwentarze/testy.html – є низка відска-

нованих метричних книг, що стосуються таких українських територій як Поділля, Волинь та Львівщина. За наявності родичів, які мігрували до США, можна скористатися сайтом www.libertyellisfoundation.org. Він містить відскановані документи, у яких є детальні записи про людей, що прибували до США кораблями у третьому класі. В іноземних джерелах слід пробувати різні варіанти написання українських прізвищ, адже в них часто робили помилки. Щодо періоду Другої світової війни, то варто шукати інформацію у російській базі ОБД«Меморіал» – www.obd-memorial.ru, або ж через електронну адресу звертатися безпосередньо до Інституту національної пам'яті Польщі (Instytut Pamięci Narodowej).

Щодо пошуку по Україні, тут Ігор Розкладай вказує на існування декількох, за його словами, не цілком законних, проте все ж корисних ресурсів. Сайт www.pomer.org – телефонний довідник, який теж може дати певну інформацію.

Вторинні джерела – окрема категорія джерел, до котрої доходять люди, що вже змогли більшою чи меншою мірою збудувати своє генеалогічне дерево, і хочуть отримати більше інформації. До них, зокрема, належать:

сповідальні розписи – у Російській імперії сповіді були обов'язком і люди щороку мали на них ходити. Вони містили перелік осіб, які приходили на сповідь, відтак дозволяли побачити склад сім'ї.

ревізські казки – це документи, що склалися для оподаткування. Хоч вони і досить розкидані, але в них часто можна знайти інформацію, що стосується родини; брачний обиск – це аналоги записів про шлюб, які, проте, є більш інформативними. Slownik_geograficznydir.icm.edu.pl/ Slownik_geograficzny – польський ресурс, що дозволяє знайти інформацію про населені пункти.

В Україні та за кордоном є низка офіційних баз даних, що допомагають знайти інформацію щодо родичів в межах XX століття. Скажімо, www.reabit.org.ua – ця база даних містить інформацію про репресованих українців. Хоч вона і неповна, проте дозволяє знайти дані про приблизно 130 тисяч осіб. База містить книги з алфавітними показниками по містах, що

значно полегшує пошук. База даних www.memo.gov.ua – Інститут національної пам'яті про людей, які були винищені чи померли під час Голодомору 1932-33 рр. Певну інформацію також можна отримати в електронному архіві за адресою avr.org.ua – там є низка документів, що стосуються українського визвольного руху.

Якщо в Україні держава ще якось намагається займатися впорядкуванням інформації про репресованих, то в Росії, за словами Ігоря Кулика, це – переважно ініціатива громадських об'єднань. Таких, як, до прикладу, «Меморіал»: lists.memo.ru – база даних містить інформацію про репресованих громадян тодішньої СРСР. Останній із випусків цієї бази нараховує близько 4 млн імен; stalin.memo.ru – база даних містить інформацію про репресованих в часи Великого Терору 1936-38 рр. Ці бази даних сформовані на основі інформації із архівних установ. Ще одне джерело інформації – головний інформаційно-аналітичний центр Міністерства внутрішніх справ Російської Федерації.

Інформацію про родичів, зокрема, репресованих, можна шукати скрізь, адже ситуація буває дуже розрізною. Однак, все ж варто пробувати звертатися у декілька основних українських архівів, таких як архів Служби безпеки України, архів Міністерства внутрішніх справ України, обласні архіви за місцем проживання, народження, арешту особи. Для того, аби отримати інформацію у цих архівах, згідно із законом України «Про звернення громадян», у зверненні мають міститися: назва та адреса установи, куди адресоване звернення; прізвище адресата; домашня адреса, місце проживання; суть порушеного питання. Для того, аби якомога більше спростити отримання інформації, у зверненні мають бути зазначені: ім'я, прізвище, по-батькові запитуваної особи; дата та якомога точніше місце народження; будь-яка відома про шукану особу інформація (підійдуть навіть родинні перекази); власні контактні дані. Подати звернення до архівів можна трьома найпоширенішими способами – звичайною поштою, електронною адресою або ж безпосередньо в архіві.

Вл. інф.

«Казали, «Російська весна», а насправді – «кримська зима»: газу нема, їжі нема, електроенергії нема, води нема». Малюнок карикатуриста Тіма.

«Сьомо, що там таке гримнуло на кухні?»
«Люба, я бачив майбутнє!» «І що там?»
«Купимо нову цукорницю!»

Літній письменник задумливо: «Цікаво, і що напишуть на моєму будинку після моєї смерті?» «Продається».

На посту ДАІ зупиняють машину і оглядають багажник. У багажнику – кілька величезних ножів. Даїшник: «Навіщо вам стільки холодної зброї?» «Я працюю в цирку, жонглюю ножами». «Не вірю, покажіть!» Водій почав жонглювати ножами. Проїжджає повз інша машина, а водій каже дружині: «Слава Богу, я кинув пити. Дивись, які тести вигадали!»

«Софочка! З'явилася нова гумка для схуднення». «І як вона діє?» «Щелепи склеює».

Сьогодні о 3-й ночі сусід у двері подзвонив. Я з переляку ледь дріль із рук не випустив!

Турист запитує у місцевого жителя: «Ви мені не підкажете, як потрапити на цю гору якнайшвидше?» Місцевий задумливо дивиться на туриста, потім на гору і каже: «Хочете, я собаку відв'яжу?»

Даїшник на посту вимірює швидкість. Раптом бачить – їде «Мерседес» зі швидкістю 60 км/год. Даїшник, не розуміючи, в чому річ, бере новий радар, але й цей показує 60 км/год. Трусонув радар – та сама картина. Зупиняє машину, підходить до водія і каже: «Чого і куди це ми так потихеньку підкрадаємося?»

«Люба, а чому котлети різного розміру?» «Ну ти ж сам хотів різноманітності в їжі!»

Краса – це страшна сила, а з роками вона стає все страшнішою і страшнішою.

Уночі у квартирі хірурга лунає телефонний дзвінок: «Лікарю, мій чоловік мене об-

разив!» «Через це ви будете мене серед ночі?» «Річ у тім, що йому необхідно терміново накласти шви!»

«Береженого Бог береже», – подумав Мойша, коли в нього закінчилася паста в ручці під час розпису в загсі.

Відучив дружину купувати книжки типу «Краса і здоров'я» та «Ідеальна фігура за два тижні», просто показавши фото їхніх авторів.

Сьогодні прокинувся з думкою про те, що краса врятує світ. Потім подивився на дружину і зрозумів, що світ уже не врятувати.

Даїшник на мотоциклі наздоганяє мужика на «Запорожці» і кричить йому: «Ви хоч помітили, що ваша дружина випала з машини півгодини тому?» «Слава Богу! А то я вже злякався, що оглух!»

Одеса. Комуналка. «Алло, а Сімочку можна?» «Не можна, а потрібно. Як сусід я наполегливо рекомендую».

Похмурий чоловік повертається додому з лікарні, де провідував тещу. Дружина зустрічає його біля дверей. «Твоя мати скоро вийде з лікарні й житиме у нас!» «Не розумію. Вчора лікар сказав мені, що вона при смерті». «Не знаю, що він сказав тобі, а мені він звелів готуватися до найгіршого».

На футбольному матчі один із глядачів запитує хлопчика: «Де ти взяв гроші на такий дорогий квиток?» «Батько купив». «А де він сам?» «Удома. Квиток шукає».

Після співбесіди: «До себе на роботу ми вас не візьмемо. Але платитимемо потрібну зарплату, якщо ви влаштуєтеся на роботу до наших конкурентів».

«Ні! Я ніколи не вийду за такого жмикроу, як ти! На, забери свою обручку!» «А де коробочка?»

«Сьомо, а Ви можете мені полагодити розетку?» «У вас є Фіма, нехай він і поладить!» «Йому не можна, його може вбити струмом!»

«Розумієш, Розо, я просто хочу, щоб усе було як раніше». «Але ж раніше ми навіть не були знайомі!» «Саме це я й маю на увазі!»

Хто буде ворожити на Водохреще на нареченого, тому підказка – якщо з балкона кинути старий чобіт у «Мерседес» – з'явиться багатий наречений.

Новий росіянин, лежачи на операційному столі, кричить хірургу: «Лікарю! Рятуйте! Я вам багато грошей дам! Тільки допоможіть спочатку!» Хірург: «Ні! Спочатку – гроші! А то допоможеш людині, а вона лежить у труні й робить вигляд, що тебе не знає!»

«Я захоплений вашими почуттями! Ви вже 20 років одружені й досі на прогулянці тримаєтеся за руки». «Якщо я її відпущу, вона обов'язково що-небудь купить».

«Сьомо, чому ти такий сумний?» «Моя Софа з дітьми їде до моря на цілих три тижні!» «Щось я тебе не розумію». «Так якщо я не буду сумним, вона ж передумає!».

«Любий, лікар порекомендував поїхати нам відпочити на Багами або на Канари. Куди ми поїдемо?» «До іншого лікаря!»

На прийомі у терапевта. «Я вам так скажу, хворий, спробуйте обливатися холодною водою, по снігу босоніж бігати, пшеницю пророщеною їсти. Імунітет і зміцниться». «Ой, знаєте що, лікарю, – нехай у мене буде застуда, ніж шизофренія».

Я живу за сто метрів від аеропорту і поряд із залізницею. Тож навіщо мені безшумна пральна машина?

«Хаїм, що сталося?» «Так купив два лотерейних білети і на один виграв машину». «Так це ж чудово! Чого ж ти засмутився?» «У мене таки серце кров'ю обливається, що зайве гроші віддав за другий білет!»

У неділю наші жінки відпочивають за системою – «ВСЕ ВКЛЮЧЕНО!» Включені пральна машинка, посудомийка, духовка, пилосос, праска і комп'ютер!

↖	Підсвічник	↘	"Сльозогін"	↖	Рідне місто Карла Маркса	↘	Отруйне дерево пустелі	↖	Роман Артура Хейлі	↘		↖		↘				
	Обробник каменю		"Ромео і Джульєтта", персонаж	→							Лабораторна посудина		Поштове послання	↘	Солодка маса			Концерт у Горлівці
↗					5	Дрібна монета Лаосу	↘	Дерев'яний духовий інструмент	→	Сторож лісу								
	Галатей		Відьма	→					Французький композитор		Етап чемпіонату							ФК Франції
			Період часу	↘				Інструмент у костелі					Пісня І.Білик	→	Досягнення форварда			2
	... Хемінгуей					Конструкторське бюро			Норма, зразок, мірило									
	Богиня осені					Козача ріка				Немість царя								
↗					Новокаледонський журавель		Поздовжні нитки тканини						8		Покриття підлоги			Столиця Єгипту
	Курорт у Криму		Посудина для годівлі худоби								Ріка в Закавказзі							
↖								Каркас		Зрошення			Знаряддя бейсболіста		Параметр крові			Гірська стверділа смола
↖	Лижечко		Модель "Фіата"		Макака		Валюта Туреччини			Амулет								
	Марка фотоапарата																	
			4					Німецька вантажівка		Буква								
	Автопегони "...-1"		Сильне місце вірша		Американський художник		Давньоримський історик				7			Розділовий знак				Масонська тусовка
↖									Сорт яблуні		Син Солохи							
↖	Малеча		Нептун, Уран	→								Розмах коливань	Бур'ян					
						Американський танець		Розмінна монета Малаві	Автор роману "Театр"						Апарат для розм'янення текстів			Тенісна партія
	Залізний папір		Збірка географічних карт		Пейзаж													
↖												Трясило						
			1					... Турман	Ставка-ва риба						Вертикальна частина будівлі			Пастушачий журавель
	Привид				Акторка Наталя ...				Тягне гарбу		Галоген							
↖						Син бога Вулкана	Команда собак	Чоботи з короткими халвами										
										6				Арабський бубон				"..."- Себаст'ян
	Кінь у дитинстві		Ріка в Туреччині										Російський естрадний співак					
↖								Англійська пані						Японський письменник				
	Сполука гафнію				Міфологічний персонаж у слов'ян							Велика ящірка						3

Ірина Штогрін та кол. АД-242: Історія мужності, братерства і самопожертви.

Всередині січня 2016 року, у річницю виходу «кіборгів» із руйн Донецького аеропорту, Радіо «Свобода» і видавництво «Книжковий клуб «Клуб сімейного дозвілля» презентували книжку «АД-242». Понад 60 інтерв'ю оборонців летовища і десятки ексклюзивних фото з місця подій, а ще коментарі військових та експертів з безпеки з України, Канади, США і Росії – усе це під обкладинкою непростої, але дуже важливої і правдивої книжки.

Закарпатський кіборг Микола Миньо, боєць 80-ї аеромобільної бригади з позивним «Михалич» шукає себе у книзі. «Це – «Дед», це «Сейдой», це «Вінні-Пух», «Патріот», – показує на фото. На сторінках «АД 242» цей 50-річний сміливець пригадує, як не сподобався сепаратисту «Моторолі», жартує про те, як дотримувався «дієти» в аеропорту та чого тільки не наобіцяв Господу під час обстрілу з ворожого танка. «Я не жалію ніскільки. Так Бог дав, що він мене залишив живим. Я 15 днів був на вежі, був у Пісках. Дуже важкі часи були, але я не жалкую, бо прекрасно знаю, що країну треба захищати. Залізо не витримувало, а ми стояли, бо назад дороги не було. За нами країна, наші близькі. І ніхто аеропорт не здав. Там просто вже не було за що триматися», – розповідає «Михалич».

А от Володимир Рибачок на позивний «Лісогор» із Сарн, командир протитанкового взводу, в аеропорту не був, але стояв на позиції під назвою «Катер». Каже,

що 28 днів весь ДАП у нього був, як на долоні: «Я мав заходити в аеропорт, але мені сказали: ти туди не підеш, там тобі робити нічого. У нас є важливіший об'єкт. Будеш тримати весь аеропорт під своїм контролем. Я не давав, щоб «сепарська» техніка виходила і напряду стріляла в наших хлопців. Вони мені дзвонили, просили погасити вогневі точки, а де ми самі бачили, то й самі погашали. Сепаратисти й нас обстрілювали та й так, що ми, як зайці відскакували між їхніми мінометними обстрілами», – пригадує він.

Автор 16 інтерв'ю – молода журналістка Радіо Свобода Аліна Швидко. «Після кожної розмови було морально важко повертатись у реальність. Ми могли спілкуватись по 2 години і весь цей час ти уявляєш аеропорт, цей каркас, а потім ти повертаєшся і бачиш, що це Київ, ходять люди, сидять у кафе... важкувато було це все у своїй голові утрясти – ділиться досвідом вона. – Найбільше мені запам'ятався Андрій «Север», адже він захищав аеропорт тоді, коли він упав. «Север» розповідав про останні моменти, як вони акумулювали останні сили, витягували хлопців з-під завалів, і самі, будучи пораненими, пішки йшли до найближчого блокпосту. А от одним із перших я записала Віталія з позивним «Чердак».

Книга «АД242» не приносить насолоди. Читати про аеропорт боляче, каже автор і укладач проекту Ірина Штогрін: «Вони захищали те, що захищати було

вже неможливо, тільки тому, що за цими терміналами Донецького аеропорту були їхні матері, дружини, діти і земля, яка називається Україна».

Під час бойових дій у Донецькому аеропорту – за 242 дні оборони ДАП – загинув 101 військовослужбовець, поранень зазнали 440 людей, 9 – зниклі безвісті. З-під завалів аеропорту 15 жовтня дістали тіла ще трьох бійців.

Ірина Стельмах, РС

Підказки для сканворду на стор. 21 (порядок випадковий):

За горизонталлю: Канделябр, каменотес, плакса, Трір, анчар, колба, лист, Стирол, ФЕД, Уно, кагу, Дон, рама, горби, гуно, нова, паркет, нуга, Каір, ланс, ікт, ландшафт, мавпа, олстон, как, ліра, ума, ату, аніс, тамбала, стандарт, осел, амплітуда, полив, біта, Етна, кома, стіна, резус, ротатор, ложа, арама, гагат, сет, сан.

За вертикаллю: Колеса, Лоренцо, Німфа, лісник, карга, тур, Ернест, орган, гол, ора, КБ, опала, Ялта, основа, корито, аракс, Руслана, ман, оберіг, формула, літера, тацит, дітвора, вакула, планета, осот, атлас, моем, тустеп, Тарас, фантом, лин, наум, астат, лоша, боти, тар, карасу, вітас, гафнат, леді, нома, Купала, варан.

Пороги – культурно-політичний часопис для українців у Чеській Республіці. Виходить 12 разів на рік. № 1/2016, рік XXIV. Ел. пошта: porohy@seznam.cz. Інтернет-адреса: www.ukrajinci.cz/ua/casopys-porohy/. Номер готували: Богдан Райчинець, Оксана Пеленська, Маргарита Голобродська, Сергій Сидоренко, Василь Плоскіна, Роман Коваль, Йогана Говоркова, Павел Швец, Леся Виговська, Віталій Кулик, В'ячеслав Басамігін Олекса Лівінський (на громадських засадах). Використовуються повідомлення інформагентств та ілюстрації з відкритих джерел. Художнє оформлення та верстка: Тереза Меленова, Мартіна Донатова. За достовірність викладених фактів відповідає автор статті. Редакція має право скорочувати матеріали і виправляти мову, не поділяти поглядів автора. Рукописи не повертаються. Часопис друкується із фінансовою допомогою Міністерства культури ČR. Видає: г. о. Українська ініціатива в ČR, ДНМ, Воцелова 3, 12000, Прага 2, ČR, uicr@centrum.cz, info@ukrajinci.cz, www.ukrajinci.cz. Тел.: +420221419821. Ід. номер: 60448296. Розрахунковий рахунок: 1925774379/0800. Реєстрація: МК ČR/7044. **Porohy** – kulturně-politický časopis pro Ukrajince v České republice. Vychází 12-krát ročně. Název je odvozen od ukrajinského «porih» – práh domu, říční práh. Č. 1/2016, ročník XXIV. E-mail: porohy@seznam.cz, web: www.ukrajinci.cz/cs/casopis-porohy/. Číslo připravili: Bohdan Rajčinec, Oksana Pelenská, Marharyta Holobrodská, Serhij Sydorenko, Vasyľ Ploskina, Roman Kovaľ, Johana Hovorková, Pavel Švec, Lesja Vyhovská, Vitalij Kulyk, Vjačeslav, Basamygin Olexa Livinsky (dobrovolně). Používáme zprávy informačních agentur a ilustrace z otevřených zdrojů. Grafika: Tereza Melenová, Martina Donátová, www.gd3.cz. Časopis vychází s finanční podporou Ministerstva kultury ČR. Vydává: o.s. Ukrajinská Inicijativa v ČR, DNM, Vocelova 3, 12000, Praha 2, ČR. uicr@centrum.cz, info@ukrajinci.cz. www.ukrajinci.cz. Tel.: +420221419821. IČO: 60448296, číslo účtu: 1925774379/0800, registrační číslo: MK ČR/7044.

ignis

ІДУТЬ ХЛОПЦІ...

ІГНІС

Подаруй близьким пісню...

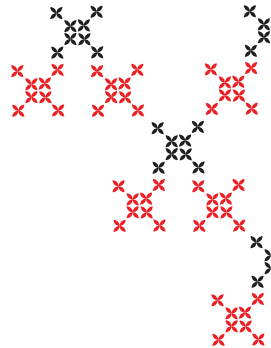
Новий компакт-диск пражського гурту «Ігніс» «Ідуть хлопці...»

Для читачів часопису "Пороги" за символічну ціну 100 Kč

Диск містить 12 пісень, між ними є балади «Широке болотище», «Чайка», «Сон», жартівливі пісні «Косив сіно няньо», «На Україні», «Чудо» та інші. Перша пісня платівки «Ідуть хлопці з полонини» дає відчуття, що традицію пражського гурту є кому передавати. Компакт-диск можна придбати за символічну ціну в офісі Української ініціативи в Будинку нацменшин, вул. Воцелова 3, Прага 2.

Інформація за телефоном 777/212240 або посередництвом ел. пошти uicr@centrum.cz

Віктор **Райчинець** – ведучий проекту, аранжування, спів, гітара, бонго
Віктор **Гвоздячук** – бас-гітара, спів
Андрій **Козак** – баян, бас-гітара, спів
Богдан **Райчинець** – реалізація проекту, аранжування, спів, піаніно, бас-гітара, скрипка, бонго, дрімба
Олександр **Вісич** – класична гітара, домбра, мандола
Світлана **Загарук** – спів
Патріція **Козлова** – скрипка
Ян **Вотава** – кларнет, саксофон

Realizace projektů
Spolupráce v oblasti
technologií, výzkumu
a humanitární pomoci

